

Edukační činnost lektorského oddělení Muzea jihovýchodní Moravy z pohledu pedagogů

Mgr. Ivona Habartová

Bakalářská práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Mgr. Ivona HABARTOVÁ**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Edukační činnost lektorského oddělení Muzea jihovýchodní Moravy z pohledu pedagogů.**

Zásady pro vypracování:

Prostudování literatury k vybranému tématu.
Zpracování teoretických východisek pro praktickou část práce.
Provedení kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení výsledků výzkumu.
Přijetí odpovídajících závěrů.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury: **viz příloha**

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Pavla Andrysová, Ph.D.**

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **15. února 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **7. května 2010**

Ve Zlíně dne 15. února 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

Příloha zadání bakalářské práce

Seznam odborné literatury:

- Acta musealia Supplementa 2003** Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola a zkušenosti z programu Brána muzea otevřená 4.-5. března 2003. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy, 2003. ISBN 0862-8548.
- Acta musealia Supplementa 2005/3.** Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola aneb nebojte se do muzea 8. - 9. března 2005. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy, 2005. ISBN 0862-8548.
- Acta musealia Supplementa 2007/1** Muzeum a škola : sborník příspěvků z konference Muzeum a škola Zlín 20. - 21. března 2007. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2007. ISBN 978-80-87130-01-8.
- BRABCOVÁ, A.** Brána muzea otevřená. Náchod: Open society found, JUKO, 2003. ISBN 80-86213-28-5.
- Děti, mládež, . . . a muzea? II.:** sborník příspěvků ze stejnojmenné konference, uspořádané v Moravském zemském muzeu ve dnech 3.-5. listopadu 1999. 1. vyd. Brno: Moravské zemské muzeum, 1999. ISBN 80-7028-156-1.
- Děti, mládež, . . . a muzea? III.:** sborník příspěvků ze stejnojmenné konference uspořádané v Moravském zemském muzeu ve dnech 28.-29. ledna 2003. 1. vyd. Brno: Moravské zemské muzeum, 2003. ISBN 80-7028-205-3.
- FIALOVÁ, D., STEHLÍK, M.** Role muzeí ve výukovém procesu -- výsledky výzkumu práce muzeí s dětmi a mládeží. In **Acta musealia Supplementa 2005/3.** Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola aneb Nebojte se muzea. 8.-9. března 2005. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2005. s. 10-17. ISBN 0862-8548.
- GAVORA, P.** Výzkumné metody v pedagogice. 1. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského, 1996. ISBN 80-223-1005-0.
- JÚVA, V.** Dětské muzeum, edukační fenomén pro 21. století. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-090-5.
- PAVLIŠTÍK, K., PAVLIŠTÍKOVÁ, M.** Spolupráce Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně se školami -- historie a současnost. In **Acta musealia Supplementa 2003.** Muzeum a škola. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2003. s. 49 - 53. ISSN 0862-8548.
- MAŇÁK, J., ŠVEC, V.** Cesty pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-078-6.
- MÜLLEROVÁ, J.** Projektové vyučování jako jedna z možností propojení práce školy a muzea. In **Acta musealia Supplementa 2003.** Muzeum a škola. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2003. s. 41. ISBN 0862-8548.
- SLEZÁČKOVÁ, J.** Tvorba pracovních listů -- spolupráce muzeí a škol. In **Acta musealia Supplementa 2003.** Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2003. s. 36 - 37. ISSN 0862-8548.

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 5. 5. 2010

..... Ivona Hlatková

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Cílem bakalářské práce je zhodnocení edukační činnosti lektorského oddělení Muzea jihovýchodní Moravy z pohledů pedagogů. Teoretická část podává informace o problematice edukační činnosti muzejních institucí a pojednává o historii i stávající činnosti lektorského oddělení Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně. Předmětem části praktické je kvantitativní výzkum, jehož cílem je zmapovat požadavky pedagogů a jejich pohled na edukační činnost lektorského oddělení, zahrnující názory na nabídku a kvalitu výchovně-vzdělávacích programů, hodnocení práce lektorů i nazírání na vzájemnou komunikaci a spolupráci.

Klíčová slova: muzeum, muzejní lektor, muzejní pedagogika, kvalita služeb muzea, neformální vzdělávání

ABSTRACT

The aim of this thesis is to evaluate the educational activities of the education department of the Museum of South-east Moravia from the viewpoint of the pedagogues.

The theoretical part gives information about museum institutions educational activities and deals with history and today's activities of the educational department of the Museum of South-east Moravia in Zlin. The practical part consists of a quantitative survey with the aim to bring an overview of pedagogue's needs and their opinions on educational activities of educational department. The survey also covers opinions on the educational programs offer and their quality, evaluates the work of pedagogues and gives a view on the common communication and cooperation.

Keywords: museum, museum lecturer, museum pedagogy, quality of services of the museum, informal education

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní Mgr. Pavle Andrysové Ph. D. za cenné rady a odborné vedení práce. Dále pak všem zúčastněným respondentům za ochotu spolupráce při vyplňování dotazníků. Neposledně svým blízkým a kolegyním z lektorského oddělení Muzea jihovýchodní Moravy za všestrannou podporu.

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	14
2 MUZEUM JAKO EDUKAČNÍ INSTITUCE	18
2.1 SPECIFICKÉ PRVKY MUZEJNÍ A ŠKOLNÍ INSTITUCE	19
2.1.1 Edukační specifika	19
2.1.2 Obsahy učení	19
2.1.3 Didaktické principy	20
2.1.4 Využívané metody, formy a didaktický materiál	20
2.2 EDUKAČNÍ PRACOVNÍK V MUZEU	21
2.2.1 Osobnost a profesní kompetence.....	21
2.2.2 Příprava a realizace výchovně-vzdělávacích programů	23
2.2.3 Některá úskalí profese muzejního edukačního pracovníka.....	24
3 SPOLUPRÁCE MUZEÍ A ŠKOL	26
3.1 PODOBA EFEKTIVNÍ OBOUSTRANNĚ VÝHODNÉ SPOLUPRÁCE.....	26
3.2 HISTORIE SPOLUPRÁCE MJVM SE ŠKOLAMI	27
4 LEKTORSKÉ ODDĚLENÍ MJVM	31
4.1 ČINNOST A CÍLE LEKTORSKÉHO ODDĚLENÍ.....	31
4.2 KONFERENCE MUZEUM A ŠKOLA.....	33
4.2.1 Konference roku 2003	33
4.2.2 Konference roku 2005	34
4.2.3 Konference roku 2007	35
4.2.4 Konference roku 2009	37
4.3 VYBRANÉ VÝCHOVNĚ-VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY	37
II PRAKTICKÁ ČÁST	40
5 NĚKTERÉ JIŽ REALIZOVANÉ VÝZKUMY NA PODOBNÉ TÉMA	41
6 VÝZKUM	43
7 VÝSLEDKY VÝZKUMU A INTERPRETACE DAT	45
8 ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ	66
8.1 SPOKOJENOST S NABÍDKOU VÝCHOVNĚ-VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ	66
8.2 INFORMOVANOST A PROPAGACE.....	66
8.3 PŘEDSTAVY PEDAGOGŮ O VÝCHOVNĚ-VZDĚLÁVACÍCH PRGRAMECH	67
8.4 KVALITA VÝCHOVNĚ-VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ	67
8.5 ZÁJEM O SPOLUPRÁCI.....	68
ZÁVĚR	69
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	70

SEZNAM ZKRATEK A SYMBOLŮ	75
SEZNAM OBRÁZKŮ	76
SEZNAM PŘÍLOH.....	77

ÚVOD

Škola je jedním ze základních subjektů podílejících se na vzdělávání. Dalšími takovými subjekty je i široká škála kulturních institucí, mezi které patří i muzea. Muzea se svou osobitou kulturně-vzdělávací funkcí jsou jednou z nejvýznamnějších edukačních institucí. Stěžejním komunikačním a edukačním prostředkem muzea jsou výstavy, jejichž cílem je vyvolat komunikaci mezi návštěvníkem a obsahem výstavy, a přispívat tak k rozšíření nejen vědomostí návštěvníka, ale přispívat i k rozvoji jeho osobnosti.

Jednou z činností lektorského oddělení je vytváření výchovně-vzdělávacích programů pro školu k výstavám. Prostřednictvím těchto programů mají žáci možnost získat znalosti a dovednosti odlišnými formami a metodami než je tomu ve škole. Svou činností pomáhají lektori plnit muzeu jeho edukační funkci.

Pedagogové jsou hlavními aktéry při komunikaci mezi muzeem a školou. Je tedy nutné zjistit, co učitelé od muzeí vyžadují. Protože jsem čerstvou zaměstnankyní Muzea jihovýchodní Moravy na pracovní pozici muzejního lektora a mým zájmem je dobře fungující a kvalitní práce lektorského oddělení, rozhodla jsem se, že provedu výzkum, jehož cílem bude zhodnocení edukační činnosti lektorského oddělení zlínského muzea.

Při vypracování předložené bakalářské práce jsem čerpala z odborné literatury s muzejně-pedagogickou tematikou. V oblasti muzejní pedagogiky bylo vydáno poměrně malé množství monografií, odborná literatura je koncentrována především do příspěvků ve sbornících. Těmito mám na mysli sborníky „Děti, mládež,...a muzea?“, které vydává Dětské muzeum při Moravském zemském muzeu v Brně a sborníky „Acta musealia“ s podtitulem „Muzeum a škola“, které vydává Muzeum jihovýchodní Moravy jako výsledek celorepublikové konference, pořádané ve Zlíně jednou za dva roky. Iniciované konference vždy poskytnout velké množství bohatých příspěvků, věnujících se aktuálním otázkám muzejní pedagogiky. Tyto příspěvky jsou stěžejní literaturou při vypracování teoretické části mé práce. Stěžejní monografií v mé práci je publikace „Dětské muzeum, edukační fenomén pro 21. století“ autora Vladimíra Jůvy, zabývající se muzei pro děti a mládež i edukačním potenciálem muzeí obecně. Další využitou publikací v předložené práci je dílo Petry Šobáňové pod názvem „Škola muzejní pedagogiky 1“ s podtitulem „Poznámky k partnerství výtvarné a muzejní pedagogiky“ poskytující cenné poznatky z muzejní pedagogiky.

Nadace Open Society Fund vydala v knižní podobě výsledky stejnojmenného programu zaměřeného na rozvíjení vzdělávací funkce muzea. Publikace nese název „Brána muzea otevřená“ a její editorkou je Alexandra Brabcová, odbornice v oblasti managementu, zaměřující se současně na problematiku veřejné role muzeí a revitalizace kulturně-historického dědictví.

Práce využila také poznatků obhájených studentských závěrečných prací z muzejně-pedagogické oblasti. Charakteristice těchto závěrečných prací se budu věnovat v úvodní části praktické části. Ve své práci jsem dále využívala publikaci „Moderní pedagogika“ Jana Průchy a jeho „Pedagogický slovník“, na kterém spolupracoval mimo jiné s Eliškou Walterovou a Jiřím Marešem.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

V první kapitole předložené práce se budu věnovat objasnění některých základních odborných muzeologických a pedagogických pojmů, se kterými budu v následujícím textu pracovat. Jedná se o vymezení pojmů edukace, rámcové vzdělávací programy, muzeum, muzejní pedagogika. Na závěr vysvětlím pojem muzejní lektor a zdůvodním užití tohoto pojmu v obsahu práce.

Edukace: Průcha (1997) vysvětluje pojem edukace. Říká, že tento pojem označuje souhrnně tradiční pojem „výchova a vzdělávání“. Ten je ale dle něj z důvodů dvouslovnosti neobratný a méně operativní než jednoslovný termín - edukace. Dvouslovný termín „výchova a vzdělávání“ je neobratný také proto, že vyděluje složku „výchova“ a „vzdělávání“, přestože se obě složky prolínají. Termín edukace je vhodnější i vzhledem k mezinárodnímu úzu – jako ekvivalent anglického termínu „education“. Edukace v nejobecnějším významu označuje „*jakoukoliv situaci za účasti lidských subjektů nebo zvířat, při nichž probíhá nějaký edukační proces, tj. dochází k nějakého druhu učení*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 53).

Rámcové vzdělávací programy (RVP) jsou kurikulárními dokumenty na státní úrovni „*vymežující cílové zaměření vzdělávání na daném stupni/pro daný obor vzdělávání a očekávané výstupy. Charakterizují je priority, cíle, klíčové kompetence a obsah v širších oblastech. Na základě těchto programů si školy vytvářejí vlastní školní vzdělávací programy (ŠVP)*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 197).

Muzeum: Jůva (2004, s. 19) ve své publikaci „Dětské muzeum“ definuje muzeum takto: „*Muzeum je stálá nevýdělečná instituce ve službách společnosti a jejího rozvoje, otevřená veřejnosti, která získává, uchovává, zkoumá, zprostředkuje a vystavuje hmotné doklady o člověku a jeho prostředí ze účelem studia, vzdělání, výchovy a potěšení*“. Svou povahou spadá muzeum do neformálního vzdělávání, to je chápáno jako „*vzdělávání organizované, realizované mimo formální vzdělávací systém*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 136). Je organizováno institucemi jako jsou například nadace, kluby, kulturní zařízení (do kterých patří i muzea), nejrůznější druhy kurzů atd.

Působení muzeí můžeme zařadit jak do roviny intencionálního, plánovaného či záměrného učení, tak do roviny nezáměrného, bezděčného učení.

Muzeum zároveň patří do vzdělávání informálního. To je definováno jako „celoživotní, neorganizované, nesystematické, institucionálně nekoordinované. Je součástí celoživotního vzdělávání“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 84). V této oblasti je návštěva muzea propojena právě s volnočasovými aktivitami návštěvníků a zvyšováním kvality jejich života.

Muzejní pedagogika: V pedagogickém slovníku (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 124) najdeme následující definici: „*Muzejní pedagogika je nově se rozvíjející pedagogická disciplína, zkoumající všechny aspekty využívání muzeí a v nich uchovávaných sbírek pro výchovně-vzdělávací činnost*“. Na základě přednášek Vladimíra Jůvy je muzejní pedagogika „*Věda o muzejní edukaci. Tedy věda o záměrném působení na jedince ve snaze dosáhnout pozitivních změn v jeho rozvoji*“ (Svatoňová, 2007, s. 15). „*Muzejní pedagogika usiluje v maximální srozumitelné míře přiblížit muzejní výstavy a expozice co nejširšímu okruhu návštěvníků při zachování kvalitního obsahu sdělovaných informací*“ (Mrázková, Jagošová, 2007, s. 15).

Velký význam ve vědecké oblasti muzejní pedagogiky měla jednoznačně její institucionalizace a následný nátlak na její profesionalizaci. Postupně se začala rozvíjet debata o úkolech a problémech muzeí, začaly vznikat profesionální muzejně pedagogická pracoviště. Díky rozvoji muzejně pedagogických center v Německu nastalo v muzejní pedagogice mnoho pozitivních změn. Muzejní pedagogika se postupně stávala známější, kladla větší důraz na zvláštnosti návštěvnických skupin, začala existovat větší návaznost pracovišť muzeí apod. Problematikou muzejní pedagogiky se zabývají autoři Vladimír Jůva, Lucie Jagošová, Lenka Mrázková, Alexandra Brabcová, Dagmar Fialová aj. Jejich odborné publikace či články jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Muzejní lektor: Při vymezení pojmu muzejního lektora nepanuje u nás ani v zahraničí jednoznačná terminologická shoda či odpovídající vnitřní třídění. Terminologie tohoto pojmu je velmi různorodá, proto definovat tento termín je poměrně nesnadný úkol. Není jasné, zda má v muzejní instituci působit muzejní pedagog, lektor popřípadě animátor nebo co vlastně tato označení znamenají. Označení muzejní lektor bývá ztotožňováno s pojmy muzeopedagog, pedagog volného času, edukátor, kurátor pro edukační činnost, kulturně-výchovný pracovník, osvětový pracovník, muzejní pedagog či animátor (Jagošová, 2009).

Objasnění toho pojmu není tedy jednoduchou záležitostí. Při vysvětlení výše uvedené pracovní pozice jsem se opřela o definici ze dvou závěrečných prací, věnujících se tématu

muzejní pedagogiky, o bakalářskou práci Silvie Drahotušské a diplomovou práci Julie Svatoňové. Ve svém definování výše uvedené pracovní pozice jsem se dále opřela o definici tohoto pojmu v Actech muzeáliích, kde se jeho vymezení věnovala Lucie Jagošová, a také o publikaci Vladimíra Jůvy - Dětské muzeum. Drahotušská i Svatoňová se ve svých závěrečných pracích zabývají správným označením edukačního pracovníka muzea. Obě vidí značný rozdíl mezi pojmy muzejní pedagog a lektor. Chápu muzejního lektora jako člověka, který se ujme samotných návštěvníků a jen realizuje všechny aktivity navržené muzejním pedagogem. Naopak muzejní pedagog je člověk, který v muzeu spolupracuje na všech hlavních činnostech, které se v něm odehrávají. Tyto činnosti zahrnuje tvorba výstav a dohled nad jejími muzejně pedagogickými či didaktickými aspekty, plánování doprovodných programů apod. (Drahotušská, 2008; Svatoňová, 2007).

Lucie Jagošová se ve svém příspěvku v Actech muzeáliích z roku 2009 věnuje kategorizaci muzejně pedagogických pracovníků. Zde od sebe obě pozice odděluje a opět vidí muzejního pedagoga jako člověka, stojícího ve výčtu pedagogických profesí nad lektorem (Jagošová, 2009). Pokud bychom brali v úvahu, že je mezi pojmy rozdíl co do náplně práce, muzeum by v takovém případě mělo zaměstnávat jak muzejního pedagoga, který by se postaral o obsahovou stránku programů, tak muzejního lektora, který by tyto stránky uváděl do praxe. Zcela běžně v muzeích však stejnou náplň práce dělají stejní pracovníci. Mají v náplni práce jak vytvoření obsahové části, tak část praktickou. Rozdíl mezi oběma pozicemi se tedy v praxi smývá. Tento fakt uvádějí ve svých pracích všechny tři autorky (Drahotušská, 2008; Jagošová, 2009; Svatoňová, 2007).

Jůva ve své publikaci Dětské muzeum (2004, s. 163) též operuje s termínem muzejní pedagog. Píše zde: *„Podstata aktivit muzejního pedagoga souvisí s úsilím probouzet zájem o poznání světového umění a kultury všech národů pomocí muzea a jeho sbírek. Je to výchova pozorného a hlubokého vztahu k muzejním památkám jako částem kultury a utváření porozumění originalitě přírody a kultury. Muzejní pedagog využívá ve své práci celou řadu různých forem a metod s cílem dosáhnout u muzejního publika schopnosti kombinovat vizuální prožitek s dalšími asociacemi, s nejrůznějšími formami verbálními i nonverbálními komunikace, s tvůrčími aktivitami atd. Muzejní pedagog má dát muzeu jeho základní obsahové a programové zaměření.“* Jůva (2004) dále uvádí, že v zahraničí pojem muzejní pedagog jen postupně nahrazuje tradiční termíny „osvětový pracovník“, „kurátor sbírky“, „kustod“, ale i „lektor“. Uvádí, že německý ekvivalent „Museumspädagoge/In“ odpovídá

českému pojmu „muzejní pedagog“. Německému termínu odpovídají obě roviny muzejně pedagogické práce. Jde tedy o označení jak teoretické, tak praktické části muzejně pedagogických aktivit. Z tohoto hlediska tedy shrnuje práci jak muzejního pedagoga, tak lektora do práce jediného člověka a muzejní pedagog je zde tedy jen ekvivalentem k pojmu muzejní lektor. Uvádí, že termín muzejní pedagog je v zahraničí uváděn déle a častěji než je tomu u nás. V České republice je pro označení této pracovní pozice stále více využívaný pojem muzejní lektor.

Termín muzejní lektor nebo jen lektor budu využívat i v obsahu předložené bakalářské práce. Důvodem není jen výše uvedené vysvětlení Jůvy, ale také skutečnost, že v muzeu, kde pracuji, jsem byla přijata na pracovní pozici muzejního lektora do lektorského oddělení, o jehož edukační činnosti práce pojednává.

2 MUZEUM JAKO EDUKAČNÍ INSTITUCE

Muzeum je jednou z řady institucí, které vznikly pro osvojování kultury, uchovávání kulturních hodnot a jejich předávání z generace na generaci. Muzeum má v tomto procesu uchovávání a zprostředkování kulturních hodnot specifické postavení. Poznávání v muzeu se děje prostřednictvím uchovávání hmotných dokladů, které mají schopnost vypovídat o jevech, událostech a situacích (Žalman, 2005).

Muzeum je jednou z nejvýznamnějších vzdělávacích institucí s osobitou kulturně-vzdělávací funkcí a má svá specifika, která měla být při jeho edukačním působení respektována (Svatoňová, 2007). Ve starších dobách bylo muzeum chápáno jednoznačně jako instituce ve smyslu učení. Toto vnímání muzea spadá do počátku muzejnictví v 19. století, kdy byla muzea budována jako „novodobé chrámy vědy a národního uvědomění“. Jejich úkolem bylo „vzdělat“, „učit“, „vychovat“ a „povznést“. Toto nepochybné poslání muzejní instituce přetrvalo dlouhá desetiletí a tato představa o možnostech muzea je v povědomí veřejnosti dodnes. Zejména v západních zemích však byla prvoplánová vzdělávací funkce muzea ve smyslu učení stále více zpochybňována. Je to z toho důvodu, že muzeum postrádá jeden z důležitých předpokladů v procesu učení, a to je opakování (Žalman, 2003). „*Muzeum je místem, kde je možné si vzdělání doplnit, rozšířit a prohloubit, ověřit a upevnit si již nabyté znalosti, inspirovat se a motivovat, ale nikoliv základní znalosti nabýt. Muzeum tedy je vzdělávací institucí, ale ne ve smyslu učení, a tím se zásadně liší od školy*“ (Žalman, 2005, s. 8). Na tomto základě je třeba vnímat rozdíl mezi muzeem a školou a možnosti spolupráci mezi nimi.

Pro edukaci obecně je velmi důležitá „*optimální orientace ve světě, porozumění jeho problémům a složitým vztahům*“ (Jůva, 2004, s. 20). Úloha muzeí je z tak v soudobé edukaci zcela mimořádná, neboť sbírky muzeí přispívají k pochopení celé řady vážných problémů současného světa, mají pomáhat vysvětlit současnost i predikovat budoucnost (Jůva, 2004). Posláním výstav je v každém muzeu přiblížit význam sbírkových fondů a podnítit komunikaci a vytvořit kontakt mezi obsahem výstavy a muzejním návštěvníkem. Dle Jůvy (2004, s. 131): „*Současná muzea usilují o hledání efektivních, atraktivních a funkčních prezentačních prostředků, častější využívání moderních interaktivních technologií, zvláště v podobě audiovizuálních prezentací a snaží se o vytváření přátelského prostředí.*“

V řadě současných muzeí přibývá prostor pro samostatná oddělení, která hrají důležitou roli v proměně muzeí ve vzdělávací rovině. Jedná se o lektorská oddělení, jež mají vytvářet výchovně-vzdělávacích programů k výstavám přispět k interaktivnímu a zábavnému rozvoji znalostí, dovedností, schopností, výchově i vztahu ke kultuře.

2.1 Specifické prvky muzejní a školní instituce

Na předcházejících stránkách jsem se zabývala problematikou vymezení muzea jako edukační instituce. Na následujících se budu zabývat specifickými prvky muzea a školy. Muzeum a škola jsou dvě instituce, ve kterých se prolínají pole působnosti ve stejné oblasti – v oblasti edukační. Každá z obou institucí se ke svému úkolu staví jinak a využívá k dosažení cíle jiných prostředků. Předmětem kapitoly tedy bude pojednání o přístupu k edukační činnosti těchto dvou institucí z hlediska čtyř základních kritérií, která jsou stěžejní pro práci obou institucí. Těmito základními rysy jsou edukační specifika, obsahy učení, didaktické principy a využívané metody, formy a didaktický materiál. V těchto čtyřech bodech rozeberu, jak se liší vzdělávací činnost jmenovaných institucí.

2.1.1 Edukační specifika

Edukační specifika představují nejrozdílnější oblast ve srovnávání muzea se školou, jakožto vzdělávacích institucí. Školní docházka je uzákoněna státem a má proto charakter povinnosti. Zásadní rozdíl je i v klimatu obou institucí. Ve školní instituci dochází k dlouhému soustavnému působení, panuje zde předem daný řád a pořádek, je zde pevně daná vyučovací jednotka a učitel je autoritou. Pro edukační činnost v muzeu se využívá nedirektivní přístup. V muzeu převládá funkcionální edukační působení, například estetickým prostředím, pozitivním klimatem instituce, hodnotou muzejních exponátů (Jůva 2004; Svatoňová, 2007).

2.1.2 Obsahy učení

V muzejní instituci je obsah učení do velké míry propojen s obsahem učení ve škole. V obou institucích se jedná o stejné vědní obory, jejichž témata jsou však jinak uchopena a prezentována. Rozdílnost spočívá v přístupu obou institucí. Škola se snaží svým žákům zprostředkovat co nejvíce vědomostí, ale bohužel někdy bez návaznosti a propojování vědomostí. Obsah učení je ve škole určován především školními vzdělávacími programy.

Práce s dětmi v muzeu se snaží o propojování probíraného učiva či témat a hledání souvislostí v nejrůznějších oblastech vzdělávání. Teorie by v muzeu měla převažovat nad praxí se zachováním dostatečných podnětů k přemýšlení (Svatoňová, 2007).

2.1.3 Didaktické principy

Cílevědomost, aktivnost, přiměřenost, systematičnost, uvědomělost, trvalost, emocionálnost a jednotnost výchovného působení jsou charakterické pro didaktické principy ve školní instituci. Naopak didaktickými principy muzejních lektorů jsou, nebo by měly být, participace, dobrovolnost, možnost volby, tvůrčí činnost dětí, emocionálnost, názornost a dále pak volný pohyb v prostoru, učení všemi smysly a zážitkovost (Svatoňová, 2007).

2.1.4 Využívané metody, formy a didaktický materiál

Metod využívaných ve školní instituci je celá řada. Patří mezi ně především vysvětlování, přednáška, vyprávění, slohové práce, práce s textem, dále pak pokusy a experimenty, diskuze. Tyto metody se mohou svou podstatou prolínat s metodami využívanými v muzeu. Formy a metody v muzeu mají povahu pomoci, podpory, odborného poradenství (Jůva, 2004). Volba forem a metod výchovně-vzdělávacích programů v muzeu závisí na věkové kategorii, cílech, výstavě i na samotných lektorech. Pro muzeum je typické objektové učení. Při něm jsou předměty „*živými učebními pomůckami, které pomáhají mezioborovému učení a poskytují nové přístupy k výuce...Objektové učení vychází ze základní myšlenky ukázat, jak schopnost interpretovat předmět pomáhá porozumět světu. Děti se jeho prostřednictvím učí vidět, popisovat, zaznamenávat, klást otázky, třídit informace, nalézat vztahy*“ (Fialová, Stehlík, 2005, s. 10). Sbírkový muzeum a autentické prostředí této instituce jsou pro objektové učení ideálním místem (Fialová, Stehlík, 2005).

Mezi využívané formy vzdělávání v muzeu, ale i ve škole patří projektové vyučování. „*Projektové vyučování jako motivační prvek využívá problém...Projekty jsou vhodným stimulatorem osobního růstu ve směru získávání schopností orientovat se ve velké záplavě informací. Projekt učí rozvíjet komunikaci a vytvářet schopnost samostatného vyjadřování zpracovaných myšlenek*“ (Müllerová, 2003). „*Žáci jsou při něm vedeni k řešení komplexních problémů, zkušenosti získávají svou vlastní praktickou činností a experimentováním*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 172 – 173). Vytvořené projekty mají formu praktické činnosti, vedoucí k vytvoření nějakého výrobku, výtvarného či slovesného produktu či

formu integrovaných témat. Lektori do svých programů velmi často zařazují výtvarné a dětské dílny, ty mohou doplňovat aktivity lektorských programů. Jsou aktivní tvořivou částí těchto programů, děti se mohou prostřednictvím nich seznámit s materiály a nejrůznějšími pracovními postupy. Hra je jednou z hojně využívaných aktivit v muzeu a velmi příjemným a oživujícím prvkem učení. Tanec či dramatická výchova jsou zase aktivity, které jsou využívány především u dětí předškolního věku a disponují u dětí velkým emočním prožitkem. Muzea mají také široké spektrum doprovodných didaktických materiálů, jedním z nejvyužívanějších jsou pracovní listy. Práci s listy se děti aktivně seznamují s výstavou, získávají informace a učí se samostatnosti při jejich vyplňování. (Fialová, Stehlík, 2005; Svatoňová, 2007).

Mezi další didaktický materiál můžeme zařadit omalovánky, vědomostní či výtvarně orientované soutěže, katalogy k výstavám, testy, křížovky, puzzle. Tímto výčtem však není vyčerpána nabídka muzea. Muzeum nabízí také aktivity jako konference, odborné semináře, workshopy či exkurze. Tyto aktivity jsou určeny především pro studenty vyšších ročníků a odbornou veřejnost (Svatoňová, 2007).

2.2 Edukační pracovník v muzeu

2.2.1 Osobnost a profesní kompetence

Muzejní lektor představuje profesi, jež pomáhá naplňovat muzeu jeho edukační funkci. Tato profese má poměrně široké pole aktivit. Cílem práce muzejního lektora je podílet se tvůrčím způsobem na základních oblastech muzejní práce v oblasti informativní, zprostředkovatelské a edukační. Muzejní lektor je také garantem pedagogické a didaktické kvality tohoto dění. Jak již bylo vymezeno v úvodní kapitole, jeho profese zahrnuje jak praktickou, tak teoretickou rovinu edukační práce v muzejní instituci. Důležitou složkou jeho činnosti je oblast vytváření doprovodných programů k výstavám. Jeho práce také zahrnuje, zatím jen v ideálním případě, spolupráci s odbornými pracovníky při koncipování výstav. V této oblasti by měl edukační pracovník dávat didaktické návrhy a podílet se na úpravách výstavy či expozice při samotné instalaci. Jeho úkolem je dokonalé seznámení se s prostorovými dispozicemi výstavy, pečlivé nastudování podkladů k ní a spolupráce s odbornými pracovníky. To vše je důležité pro přípravu doprovodných didaktických materiálů a pomů-

cek, případně míst ve výstavě pro edukační činnost dětí. Pro práci muzejního lektora stejně jako pro práci učitele je důležité patřičné vzdělání (Mrázková, Jagošová, 2007).

Muzejní lektor by měl mít vysoce odbornou kvalifikaci, ke které patří především vysokoškolské vzdělání v pedagogické oblasti, nejlépe v oboru muzejní pedagogiky. Povolání muzejního lektora klade vysoké požadavky na osobní předpoklady a charakterové rysy, mezi které především patří kladný vztah k dětem, vzdělávání a kultuře. Oproti pedagogům působícím ve školách musí být muzejní lektor navíc schopen účinně komunikovat a pracovat s velmi proměnlivými skupinami dětí. Vzhledem k tomu, že stejné skupiny dětí obvykle nepřicházejí do muzea opakovaně, muzejní lektor nemá možnost je lépe poznat a o jejich hlubší znalost se nemůže opřít ani při motivaci, ani v průběhu a při hodnocení programu. Muzejní lektor by měl mít promyšlená a jasně formulovaná pravidla a pokyny při organizaci aktivit v prostředí muzea a navázat s dětmi vřelý vztah. Lze očekávat, že děti, které si vytvořily k lektorovi dobrý vztah, naplněný důvěrou a sympatiemi, budou ve svých aktivitách otevřenější a spontánnější. Vzhledem k velké variabilitě programů, které může muzeum nabízet, by měl mít muzejní lektor také dobré organizační schopnosti, zvýšenou ochotu k proměnlivé sociální interakci s různými věkovými skupinami dětí, návštěvníků i muzejních odborníků, schopnost pružně reagovat na neustále nové situace, které jsou spojené s různými výstavními aktivitami. Program, který byl vytvořen ke krátkodobé výstavě, po skončení výstavy skončí. Měl by tvořivě improvizovat při méně obvyklých reakcích, očekáváních a dotazech dětí. Měl by mít schopnost si rychle získat neformální autoritu. Důležitá je při jeho práci i kompetence diagnostická. Měl by pohotově a bez závažných chyb být schopen diagnostikovat žákovskou skupinu a pružně reagovat na její specifika (Šobánková, 2007).

Lektor by měl být v průběhu lektorského programu vnímán jako poradce a vzbuzovat důvěru, pozitivní citění a spolupráci. Měl by se orientovat v oblasti tvorby určené pro děti, udržovat si všeobecný rozhled v různých oblastech lidského poznání, především v oblastech kultury a umění. Měl by mít potřebu neustálého sebevzdělávání a rozšiřování svých znalostí dle potřeb muzea. Osobnost lektora je též velmi důležitá pro kvalitu spolupráce mezi muzeem a školou (Drahotušská, 2008; Šobánková, 2007).

2.2.2 Příprava a realizace výchovně-vzdělávacích programů

Muzejní lektor je svou povahou práce nejen vzdělávací pracovník, ale také vychovatel v jedné osobě, neboť výchova a vzdělávání jsou od sebe neodlučitelné. Svou prací s dětmi přispívá k cílevědomému osvojování si vědomostí, zkušeností a dovedností v nejrůznějších oborech, které jsou předmětem výstavy.

Stěžejní činností muzejních lektorů je příprava a realizace výchovně-vzdělávacích programů. Nejdůležitějším aspektem při tvorbě těchto programů je motivace. Schopnost motivovat k aktivnímu získávání nových poznatků a dovedností závisí nejvíce na osobnosti muzejního lektora, ale motivovat žáky k programu může také samotný pedagog, který s dětmi do muzea přišel. Jestliže dokáže vyučující zaujmout žáky ve škole, může je velmi kladně motivovat i k návštěvě muzea. Žáci pak mohou brát svoji účast na lektorských programech jako zábavnou formu získávání vědomostí, schopností a dovedností (Drahotušská, 2008).

Lektor by si měl před přípravou programu také promyslet výsledek edukačního působení a konkrétně definovat cíl (např. jaké vědomosti a dovednosti mají děti získat) a vytyčit si také cestu, dle které bude k tomuto cíli postupovat. Při volbě metody, didaktických prostředků a nástrojů by se měl řídit potřebami programu a dětí, přičemž věková kategorie je jedním z důležitých faktorů ovlivňujících přípravu. Lektor je během programu v neustálém kontaktu s dětmi, ukazuje jim při činnostech správný směr a přizpůsobuje svou práci jejich požadavkům. Volba průběhu programu by však měla být do jisté míry přizpůsobena i jeho osobnosti. Všechny muzejní programy jsou připravovány také na základě finančních možností muzea. Lektor by se měl snažit, aby byl program co nejefektivnější, ale zároveň aby si žáci mohli ověřit teoretické informace v praktickém využití či s aplikací na jiné obory. Důležitým faktorem ovlivňujícím kvalitu programu je obsah výchovy a vzdělání. Obsah výchovy vytváří a formuje hodnoty, povahu, postoje a zásady dětí. Obsah vzdělání je vše, čím lektor přispívá k rozšiřování vědomostí, dovedností, návyků a rozvoji schopností dětí (Drahotušská, 2008).

2.2.3 Některá úskalí profese muzejního edukačního pracovníka

Mezi jednotlivými muzei panují zásadní rozdíly v nazírání na odborné pracovníky muzejních oddělení (například historikové, archeologové, přírodovědci aj.) oproti provozním pracovníkům, mezi které bývají zařazováni lektorů. Tento rozdíl se někdy výrazně projevuje i v tarifním zařazení pracovníků, kdy platový výměr vysokoškolsky vzdělaného lektora je nižší ve srovnání s rovněž vysokoškolsky vzdělaným kurátorem sbírek. Nepřihlíží se zde k lektorově odbornosti nebo vyšší neuropsychické zátěži, které je vystavován (Jagošová, 2009).

Pozice edukačního pracovníka v mnohých muzeích, zvláště v těch menších, dosud neexistuje. Edukační činnost zde zastávají pracovníci bez potřebného pedagogického vzdělání. Někdy bývá pozice muzejního lektora spíše okrajová, lektor nemá obvykle možnost zasahovat do výstavního plánu nebo koncepce výstav. Dosud také není uspokojivě definován profil muzejního lektora a forma jeho profesní přípravy. Alexandra Brabcová upozorňuje na nutnost zařadit do nabídky vysokých škol studijní obor „Muzejní pedagogika“. Tento obor by měl zahrnovat jak pedagogicko-psychologickou přípravu, tak vzdělání v historii, dějinách umění atd. Další možností by bylo zavedení nástavbových studijních programů, což Brabcová považuje za vhodné, ale obtížně proveditelné. Avšak variantu rozšíření odborné kvalifikace považuje v současné době za vhodnou tým projektu „Kvalitativní inovace výtvarně pedagogických studijních oborů Katedry výtvarné výchovy Univerzity Palackého v Olomouci“. Projekt se zabývá problematikou vysokoškolské přípravy pracovníků muzea na pozici edukačních pracovníků a považuje absolventy svých výtvarně pedagogických studijních oborů za vysoce kompetentní pro výkon této profese (Šobánková, 2007).

V České republice dále v současné době proběhlo a probíhá několik akreditovaných kurzů, které jsou zaměřeny na vzdělávání muzejních lektorů. Otevírání těchto kurzů je nadějí k rostoucímu počtu kvalifikovaných pracovníků určených ke vzdělávání v muzeu.

Na závěr této kapitoly bych ráda zmínila fakta, která se týkají pracovního zařazení a pracovní náplně lektorů. Dokumentem, ze kterého se v praxi vychází při pracovním zařazení a vymezení pracovní náplně, je „Nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě“ s přílohou „Katalog prací a kvalifikačních předpokladů“, sekce Kultura. *„Nepřináší však jednoznačně a uspokojivě vymezenou kategorizaci muzejně pedagogických profesí a tudíž ani jasně formulovanou pracovní náplň a transparentní fi-*

nanční ohodnocení jednotlivých stupňů muzejně pedagogické odbornosti“ (Jagošová, 2009, s. 18). V katalogu prací v sekci Kultura je v profesích s vyšší muzejně pedagogickou odborností zařazena pouze povolání „průvodce“. Při profesním a platovém, zařazení pedagogických pracovníků si tedy muzea snaží vypomoci využitím pracovního členění v sekci „Výchova a vzdělávání“. Muzejní lektori bývají velmi často zařazováni dle tabulek do 8.-11. platové třídy (Jagošová, 2009).

Dle dotazníkového výzkumného šetření, které v roce 2008 mapovalo zaměstnanecký profil muzejního lektora v České republice, jsou edukační pracovníci v muzeích České republiky převážně ženského pohlaví, mladší 39 let a jsou absolventkami filozofických a pedagogických fakult. Označení těchto pracovních pozic edukačních pracovníků jsou nejednotná, nejprestižnějším označením je „kurátorka pro edukační činnost“. Tohoto označení využívá Národní galerie v Praze (Stuchlíková, 2009).

3 SPOLUPRÁCE MUZEÍ A ŠKOL

V následující kapitole se budu věnovat tématice spolupráce muzea a školy. Pojednám o podmínkách nutných pro dobře fungující oboustrannou spolupráci. Co může tato spolupráce přinést oběma institucím. V další části pojednám o spolupráci Muzea jihovýchodní Moravy se školami od historie po současnost.

3.1 Podoba efektivní oboustranně výhodné spolupráce

Kvalitní oboustranná spolupráce muzea a školy se odvíjí na základě určitých podmínek. Jak uvádí Pastorová (2007, s. 23) je při vytváření této spolupráce mezi muzeem a školou nejdůležitější vůle „jít si naproti“ ... *“Muzeum může prostřednictvím svých programů nabízet škole nejvyšší možnou odbornou kvalitu a specifické metody poznání, škola je pak odpovědná za maximální možnou míru zúročení jejich vzdělávacího obsahu.”*

Spolupráce mezi těmi dvěma institucemi by měla být dle Brabcové (2003, s. 12) „*v hledání vyhovujícího vztahu muzea a školy, založeného na oboustranné profesionalitě a vstřícnosti a na vytváření nových strategií vzájemné spolupráce.*“

Učitel by měl znát kulturní zařízení, potažmo muzea, v místě školy a měl by se pravidelně informovat o nové možnosti obohacení vzdělávání těmito institucemi. Směrem od muzea je třeba, aby školy informovalo o svých nabídkách lektorských programů určených školám. Škola by měla tyto lektorské programy zařazovat do svých programů (Vavrdová, 2009).

Je potřeba, aby škola objevila a rozpoznala vzdělávací a výchovnou hodnotu muzejní instituce pro své vzdělávací záměry. Muzeum je svébytnou institucí se svým vlastním posláním a je důležité, aby jej škola respektovala. Dle Brabcové (2003) je třeba vyvarovat se pokusů určujících lektorům podobu výchovně-vzdělávacích programů na základě argumentů, které se týkají pouze jejich didaktické hodnoty nebo požadavku na vyhovění obsahům školní výuky. Návštěva muzea může škole přinášet oživení výuky a nové poznatky prezentované zajímavou, netradiční formou. Mohou nabízet nové postupy a metody práce, které lze ve vyučovací hodině aplikovat jen velmi obtížně.

Dle Jůvy (2004) je návštěva pedagogů s dětmi v muzeu smysluplná tehdy, je-li účelnou součástí školní výuky. Realizace návštěvy by měla být rozdělena do tří následujících fází: na přípravu v rámci vyučování, provedení v muzeu, zhodnocení a využití v muzeu i ve

školní výuce. Pro efektivitu a přínosnost výchovně-vzdělávacího programu pro děti je více než žádoucí, aby se učitelé drželi všech fází návštěvy muzea, které mají proběhnout.

Spolu se spokojeností vyučujících a dětí z programů jde i o zvýšení prestiže muzea. Je-li program v muzeu úspěšný, je zde velká pravděpodobnost, že se škola do muzea vrátí. Na základě zpětné vazby má muzeum možnost zhodnotit a dále rozvíjet své výchovně-vzdělávací programy. Z odezvy na již uskutečněné výchovně-vzdělávací programy je možnost tyto programy lépe propracovat po stránce edukační (Svatoňová, 2008).

Pro učitele může znamenat návštěva muzea navázání kontaktů a spolupráce i v době mimo vyučování. Muzejní nabídka může doplnit a rozšířit vzdělávací obsah jednotlivých předmětů a pomáhá při rozvíjení klíčových kompetencí dětí. Programy muzea mohou děti motivovat k hlubšímu zájmu o problematiku či téma a inspirovat je pro profesní dráhu či další rozvoj vzdělávání (Pastorová, 2007, Svatoňová, 2007). Ochrymčuková (2005) navíc uvádí, pokud děti budou chodit do muzeí od nejranějšího věku a budou pro ně místem zábavného poučení, zařadí si navštěvování muzejní instituce do svého žebříčku hodnot.

Současná proměna kurikulární reformy ve školství umožňuje větší možnosti a flexibilitu školy v návštěvě kulturní instituce, realizaci vlastní výuky mimo budovu školy spolu s využitím sbírkových fondů pro učení. Rámcové vzdělávací programy tedy vytváří svou podstatou prostor pro systematické a trvalé využití edukační nabídky vzdělávacích institucí, ke kterým patří i muzeum. Vzdělávací reforma RVP a ŠVP tak svou povahou poskytuje dobrou příležitost upevnit spolupráci muzea a školy jako součást vzdělávacího systému České republiky. V této oblasti je velký potenciál muzeí. Ta se mohou stát rovnocenným partnerem školám v podpoře rozvoje klíčových kompetencí dětí (Svatoňová, 2007; Vavdrová, 2009).

3.2 Historie spolupráce MJVM se školami

Edukační činnost má v Muzeu jihovýchodní Moravy dlouholetou tradici, sahá už do 60. let 20. století. Pavlišťík, Pavlišťíková ve svém příspěvku v Actech muzeálních (2003) informují o historii edukační práce zlínského muzea. Podávají informace o předstupni využívání zlínských muzejních expozic ke školní výuce a obohacování volného času mládeže. Tím byl „*ideologicky motivovaný oficiální požadavek na výchovné využití expozice dělnického hnutí otevřené v roce 1961 ve výstavních sálech zlínského zámku*“ (Pavlišťík, Pavlišťíková,

2003, s. 49). Návštěvy expozic byly začleňovány do výuky dějepisu osmých a devátých tříd tehdejších základních škol. Tyto aktivity velmi brzy ukázaly na možnost rozšíření kontaktu muzea s veřejností. Nově vzniklý vzdělávací program pro školy tak byl rozšířen o výuku v archeologických a přírodovědných expozicích muzea a také o návštěvy některých krátkodobých výstav. Tyto původně jednorázové vzdělávací aktivity se postupně staly trvalou součástí aktivit muzea a v roce 1965 vyvrcholily v návrh na uspořádání celostátního semináře, jehož předmětem byla spolupráce muzeí a škol. V říjnu roku 1965 se v MJVM konal první z řady seminářů zabývajících se edukační činností muzea. Pro velký úspěch a zájem o tento seminář se pokračovalo v jeho pořádání. V muzeu se uskutečnily další semináře tohoto typu v letech 1968, 1970, 1972, 1974 a poslední v roce 1976. V pořadí šestý plánovaný se v roce 1980 již neuskutečnil pro nedostatek finančních prostředků. V muzeu přesto postupně docházelo ke zdokonalování a rozšiřování edukační činnosti. Byly pořádány odborné semináře, poznávací zájezdy pro učitele dějepisu a v rámci tzv. „muzejních pátků“ byly pořádány cykly přednášek s regionální historickou tematikou pro pedagogy, žáky a pro širší veřejnost. Pro výuku různých věkových kategorií žáků začalo s vydáváním pomocných textů k výstavám a začalo se též s poskytováním náročnějších pedagogických pomůcek pro školy¹ tehdejšího zlínského okresu. Na objednávku pedagogů byly vytvářeny putovní výstavy, instalované ve školách. V 70. letech bylo provedeno rozsáhlé dotazníkové šetření ve školách města i okresu. Cílem dotazníku bylo shrnout zkušenosti z dosavadní vzdělávací činnosti muzea a získat nové impulzy pro její další etapu. Postupem času byly aktivity pro vzdělání dětí a mládeže rozšířeny do oblasti mimoškolní činnosti. Díky muzeu se vytvořily na školách městských i vesnických vlastivědné kroužky. V těchto kroužcích přednášeli odborní pracovníci muzea. Ti seznamovali děti s problematikou svých vědních oborů. Velký prostor byl vymezen samostatné a aktivní činnosti dětí a mládeže. Tyto skupiny vyhledávaly v muzeu informace a historické materiály, vypracovávaly referáty, které pak přednášely třídě. Tímto způsobem se žáci stávali „asistenty svých učitelů dějepisu“. Pomáhali také v depozitářích, konzervátorských dílnách, účastnili se národopisných i archeologických výzkumů, neboť kroužky organizovaly výlety po přírodovědných, historických a archeologických lokalitách. Závěrem každého kroužku na konci roku byla vlastivědná a přírodovědná olympiáda. Vítězové olympiády získali „osvědčení spolupracovníka

¹ Pro školní rok 1988/89 byl například vytvořen audiovizuální program o nejstarší historii regionu.

muzea“. Organizování přírodovědné olympiády pokračuje až do dnešní doby (Hradilová, 2007).

Nevídanou akcí, kterou muzeum zorganizovalo, byla účast žáků na sběru hmotných dokladů pro etnografickou expozici „Domácká výroba dřevěného náradí a náčiní na Podřevnicku“. Výstava byla otevřena v roce 1964 a sloužila veřejnosti dlouhých 30 let. V rozsáhlé činnosti spolupracovaly s muzeem nejrůznější instituce, věnující se volnému času dětí a mládeže. Muzeum také pořádalo letní tábory². Velmi intenzivní byla spolupráce s mateřskými školami, základními školami a základními uměleckými školami (Pavlišťík, Pavlišťíková 2003).

Od 60. let byly součástí výstavní činnosti muzea pravidelné výstavy věnované dětské kresbě. Po přebudování muzejních expozic v druhé polovině 60. let byl věnován ještě větší prostor pro práci muzea se školami (Hradilová, 2007; Pavlišťík, Pavlišťíková 2003).

Od 80. let muzeum rozšiřuje svou činnost s mládeží o aktivity s uční a pedagogy odborných učilišť. Od 70. let bylo muzeum zapojeno do celostátního programu „Mládež a kultura“, jehož úkolem bylo „...zajistit jednotný postup ve výchovném působení mládeže přes odlišnost metod a forem práce s cílem účinného ovlivňování a formování kulturního vývoje mladého člověka v osobnost ideově a morálně pevnou, oddanou věci socialismu“ (Pavlišťík, Pavlišťíková, 2003, s. 50-51). Totalitní režim tvrdě vymezoval nejen ideologické mantinely, ale také muzejní vzdělávací činnost. Izoloval muzejníky od mezinárodních zkušeností a znemožnil jejich využívání v odborné práci. Tímto způsobem byl zastavován vývoj vzdělávání v muzeu. Pavlišťík, Pavlišťíková (2003, s. 51) však uvádějí, že „i v této situaci byly vytvořeny režimním normám nepoplatné hodnoty, na které jsme s návratem demokracie do této země mohli navázat.“

V 60. letech dochází s rozvojem regionálního muzejnictví ke snahám prosadit názor, že poslání muzea je kromě sbírkotvorné činnosti také „rozvoj kulturního života regionů s posláním kulturně vzdělávacím“ (Pavlišťík, Pavlišťíková, 2003, s. 51).

Tyto snahy byly vnímány a respektovány i evropským a světovým civilizačním vývojem, ten však české země v důsledku politických událostí v roce 1948 předběhl. Naděje na další vývoj či navázání styků se zahraničím byla poté zmařena normalizací. Po roce 1989 se

² O tábory byl ze stran dětí navštěvujících kroužky velký zájem. Před samotným táborem se konal jednodenní autobusový zájezd po nejznámějších stavebních památkách regionu.

mohlo stavět na zkušenostech a cílech, kterých bylo v této oblasti dosaženo. Změnil se pohled na systém vzdělávání směrem k otevřenosti a alternativním způsobům dosahování výchovně-vzdělávacích cílů a prostředků (Pavlišťík, Pavlišťíková, 2003).

V roce 1998 se Muzeum jihovýchodní Moravy zapojilo do programu „Brána muzea otevřená“. Program byl realizován pod záštitou „Nadace Open Society Fund“. Cílem programu bylo: *„položít základy pro systémové změny a vytvořit model spolupráce muzea a místního společenství se zvláštním důrazem na spolupráci muzeí se školou“* (Pavlišťík, Pavlišťíková, 2003, s. 51).

Díky dílčím projektům, které podporovaly nejrůznější organizace a sponzoři, se mohlo muzeum rychle a efektivně seznámit s nejnovějšími vývojovými trendy v oblasti muzejního vzdělávání a v rámci svých možností je i na své půdě aplikovat (Hradilová, 2007; Pavlišťík, Pavlišťíková, 2003).

Prvním projektem, určeným pro děti, byl projekt „Babiččina truhla“ a na něj navazující snaha připravit ke každé stálé expozici interaktivní materiál ve formě pracovního listu. Dalšími pracovními listy byly listy pro dvě věkové kategorie k expozici „Zlínské filmové studio od reklamy k tvorbě pro děti“ s názvem „Hrátky s Ferdou mravencem“ a „Putování s Dráčetem“. k expozici „S inženýry Hanzelkou a Zikmundem pěti světadíly“ pro tři věkové kategorie s názvem „Hrajeme si na cestovatele“ a „Cestujeme s inženýry Hanzelkou a Zikmundem“. Pro expozici zlínského Obuvnického muzea, které je součástí Muzea jihovýchodní Moravy, byly vytvořeny pracovní listy pod názvem „Jak šly boty do světa“. V muzeu bylo koncem 90. let rozšířeno pracoviště pro styk s veřejností a v následujících letech vytvořeno lektorské oddělení, jehož cílem bylo pokračovat v edukační činnosti muzea. Pojednání o lektorském oddělení v současnosti je předmětem následující kapitoly.

4 LEKTORSKÉ ODDĚLENÍ MJVM

V roce 2000 vzniklo v Muzeu jihovýchodní Moravy lektorské oddělení a po dlouhé odmlce se v prostorách zlínského muzea obnovilo pořádání konferencí „Muzeum a škola“, zabývajících se problematikou edukační činnosti v muzejních institucích. Vytvářením a realizací výchovně-vzdělávacích programů, spoluprací se školami a pořádáním těchto konferencí plní lektorské oddělení svou edukační činnost.

Na následujících řádcích bych proto ráda pojednala nejen o činnosti a cílech lektorského oddělení, o podobě doprovodných programů k lektorským výstavám, jež jsou v rámci konferencí lektorským oddělením pořádány, ale i o náplni všech uskutečněných „novodobých“ konferencí. Následovat bude stručné seznámení s výchovně-vzdělávacími programy k výstavám, po jejichž návštěvě byli pedagogové osloveni k vyplnění dotazníku.

4.1 Činnost a cíle lektorského oddělení

V říjnu roku 2009 byly do lektorského oddělení MJVM přijaty dvě vysokoškolsky vzdělané lektorky. V současné době má tedy muzeum dvě lektorky na plný úvazek a jednu na úvazek částečný. Muzeum i jeho zřizovatel chtěli tímto krokem prohloubit a rozšířit působnost edukační práce v muzeu.

Stěžejní náplní činnosti lektorského oddělení MJVM je vytváření a realizace výchovně-vzdělávacích programů. Výchovně-vzdělávací programy vycházejí z témat stálých expozic³ i krátkodobých výstav muzea, které se obměňují po 2 – 4 měsících. Každý program je členěn dle věkových kategorií⁴ a lektorky při jejich tvorbě aplikují nejrůznější formy a metody práce a snaží se vycházet z rámcových i školních vzdělávacích programů. Pro nejrůznější stupně škol pak oddělení nabízí vytváření programů „šitých na míru“ dle návrhu vyučujícího.

Vytváření programů předchází dokonalé seznámení lektorek s výstavou, popřípadě spolupráce s kurátory výstav. Součástí přípravy je i další shromažďování informací a publikací k tématu výstavy. Na tomto základě jsou pak vytvářeny doprovodné didaktické materiály či

³ Zlínské filmové studio od reklamy k tvorbě, S inženýry Hanzelkou a Zikmundem pěti světadílů, Pamětní síň Františka Bartoše.

⁴ Informace o programech pořádaných lektorským oddělením jsou k nahlédnutí v příloze bakalářské práce.

pomůcky k programu, eventuálně zřízeny interaktivní koutky k výstavě nejen pro školní děti, ale i pro veřejnost⁵.

O nabídce doprovodných programů informuje oddělení pedagogů na internetových stránkách muzea, v propagačních materiálech muzea v portálech s kulturními přehledy. Program muzea je dále prezentován v časopisech a novinách: Mladá fronta, Zlínský deník, Lidové noviny, Právo, Okno do kraje, Sedmička, Magazín Zlín. Nabídka je rovněž prezentována v regionálních informačních centrech. Přehled doprovodných programů k výstavám je pak lektorkami rozeslán adresně do jednotlivých školních zařízení. Tento adresář lektorské oddělení zpřesňuje a pro zlepšení komunikace vytváří kontakty na konkrétní vyučující.

Snahou oddělení je dále budovat a prohlubovat systémovou spolupráci se všemi typy škol ve Zlíně a Zlínském kraji, s Odborem školství a kultury Krajského úřadu. Dále by oddělení chtělo navázat či rozvinout spolupráci s dalšími vzdělávacími institucemi jako jsou například Národní institut pro další vzdělávání, Fakulta humanitních studií a Fakulta multimediálních komunikací UTB Zlín, Komise pro muzejní pedagogiku a práci s veřejností při AMG či Centrum muzejní pedagogiky při Moravském zemském muzeu v Brně. Dalším cílem oddělení je rozšiřovat nabídku výchovně-vzdělávacích programů odpovídajících nárokům nejrůznějších cílových skupin, zapojením dalších návštěvnických skupin jako jsou rodiny s dětmi, senioři, handicapovaní občané či mimoškolní výchovně-vzdělávací instituce. Oddělení chce pokračovat s pořádáním konferencí „Muzeum a škola“ a nově pořádat semináře a workshopy.

Muzeum usiluje o zřízení Metodického centra, které by umožnilo zefektivnění spolupráce mezi muzeem, školami a širší veřejností. Zřízením centra by muzeum rozšířilo své aktivity o nabídku vzdělávacích a konzultačních činností zaměřujících se na edukační roli muzeí a jejich vztah vůči veřejnosti. V současné době vzniká v muzeu tzv. kolegium - poradní sbor, který bude tvořen ze čtyř zástupců muzea a vždy jedním zástupcem mateřských, základních (první i druhý stupeň zvlášť) a středních škol. Dvakrát ročně se členové kolegia sejdou ke společné diskuzi o edukační činnosti muzea. Závěry této diskuze pak poskytnou podněty pro další rozvoj a zkvalitnění práce oddělení směrem ke školám.

⁵ Zřízení interaktivních koutků závisí na prostorových možnostech výstavy.

4.2 Konference Muzeum a škola

Pořádáním konferencí „Muzeum a škola“ navázalo lektorské oddělení MJVM na tradici osmi uskutečněných konferencí se stejným tématem. Započatá diskuse nad problematikou vztahu a spolupráce muzeí a škol byla v osmdesátých letech vlivem politické situace v zemi přerušena. Ve druhé polovině devadesátých let vytvořilo muzeum nabídku doprovodných vzdělávacích programů ve stálých expozicích určených pro školy. Tyto vzdělávací aktivity přinesly velké množství otázek týkajících se edukační problematiky muzeí a spolupráce se školami. Cílem obnovení konferencí bylo pokračovat a přispět k řešení nastolených otázek týkajících se vzdělávání v muzeích, registrovat existující problémy, možnosti i úspěchy v oblasti spolupráce muzea a školy v kontextu aktuálních evropských trendů, zprostředkovat diskusi, výměny názorů a zkušeností mezi zástupci muzeí, škol a dalších zainteresovaných subjektů. Zájem o konferenci z řad muzejníků a pedagogů upevnilo muzeum v přesvědčení o užitečnosti jejich pořádání. Také ohlasy klíčových institucí České republiky jako je Ministerstvo školství, Ministerstvo kultury, Asociace muzeí a galerií, Výzkumný ústav pedagogický a Nadace Open Society Fund vedly organizátory k optimismu, že pořádáním konferencí konají činnost, která má smysl, a že je možné na tomto poli za jejich podpory i mnohé udělat (Plánka, 2003). S konferencemi vznikla tradice pořádání lektorských výstav, které mají svou volbou tématu i způsobem své prezentace oslovit především děti a mládež.

4.2.1 Konference roku 2003

První ročník nové řady konferencí se snažil vymezit některé z problémů muzeí a škol a zamyslet se nad muzeem jako vzdělávací institucí. Příspěvek Jiřího Žalmana z ministerstva kultury pod názvem „Obecné problémy práce muzeí s dětmi a mládeží“ například poukázal na problémy práce muzejních institucí s touto cílovou skupinou. Alexandra Brabcová referovala o problematice muzea jako instituci celoživotního vzdělávání. Poznatky z obou příspěvků jsou velmi zajímavé a jsou využity v obsahu předložené práce. Součástí konference byly i zkušenosti ve formě nejrůznějších příspěvků z programu „Brána muzeí otevřená“ i příklady spolupráce moravských a českých muzeí se školami. k této konferenci představilo zlínské muzeum ve svých prostorách výstavu brněnského Dětského muzea „Víš co jíš?“

4.2.2 Konference roku 2005

Druhý ročník konference se uskutečnil ve Zlíně ve dnech 8. - 9. března 2005. Při přípravě druhého ročníku se organizátoři soustředili na prezentaci aktuálních příkladů spolupráce mezi českými muzei a školami, jejich úspěchů a úskalí. Konference nesla podnázev „Nebojte se muzea“ a zúčastnilo se jí na dvacet muzeí a galerií z celé České republiky. Konference se zaměřila především na vyučující všech stupňů škol, které chtěla „*podpořit v úsilí zařazovat do výuky návštěvy muzeí, učit se s žáky pracovat v expozicích a získávat zde poučení, doplnění výuky a zajímavé zážitky*“ (Pavlišťíková, Petráková, 2005, s. 5).

Na konferenci se prezentovaly velmi inspirativní a poučné muzejní a galerijní projekty pro školy. Ze strany pedagogů byly prezentovány zkušenosti z návštěvy nejrůznějších projektů v těchto institucích. Na konferenci zaznělo mnoho bohatých příspěvků k nejrůznějším tématům z problematiky muzejní pedagogiky, na které navazovala panelová diskuze mezi muzejníky a pedagogy. Jedním z nejvíce probíraných témat byla existence nového školského zákona a jeho vlivu na spolupráci jmenovaných institucí. Součástí konference byla i modelová dílna lektorského oddělení k probíhající výstavě o historii Zlína pod názvem „Zlín mýtický historický“. Konference se setkala s velkým ohlasem a její aktéři se shodli na potřebnosti podobných setkání (Pavlišťíková, Petráková, 2005).

Výstava „Zlín mýtický historický“ představovala průřez nejstaršími dějinami Zlína spolu s úryvky ze starozlínských pověstí. Po dobu čtyř měsíců byla frekventovaně navštěvována zlínskými školami. Lektorské oddělení muzea koncipovalo tuto výstavu jako interaktivní a netradiční doplněk výuky o historii Zlína pro všechny stupně škol. Výstava seznámila žáky se starým, předbaťovským Zlínem, upozornila na místa, která jsou ve Zlíně opředena pověstmi. Obeznámila je se starými historickými fakty, jako byla podoba předbaťovského města, informovala o jeho uspořádání, způsobu života, tradicích nebo o řemeslech. Součástí této výstavy byla herna, v níž si děti mohly skládat rytířské brnění či podobiznu bájného zlínského rytíře Miloše, poskládat mapu starého Zlína, vyzkoušet razidla pečetí. Výstavu doplňoval bohatě ilustrovaný pracovní sešit, který obsahoval informace i úkoly, sloužící dětem i pedagogům k obohacení a doplnění výuky vlastivědy či dějepisu. Pomocí razítek, frotážemi⁶ a vymalováváním se děti seznámily se znaky rodů, zvláštní pozornost byla vě-

⁶ Přenášení otisku reliéfní struktury podložky měkkou tužkou na papír.

nována znaku města. Návštěvou výstavy se dětem dostaly ucelené informace o městu Zlínu a jeho okolí (Müllerová, 2005; Hradilová, 2007).

4.2.3 Konference roku 2007

Třetí ročník konference, konaný ve dnech 21. - 22. března, navázal na předchozí konferen- ce z let 2003 a 2005. Tohoto ročníku se zúčastnilo více než sedmdesát pedagogů, muzejní- ků a pracovníků z oblastí české kultury a školství. Iniciátory konference zajímal názor pe- dagogů na konkrétní otázky z problematiky spolupráce muzea a školy, především v oblasti využití RVP. Konference se stala místem k představení činnosti muzeí školám a způsobem oslovení škol pro své aktuální i budoucí akce. Na konferenci zazněly také teoreticky zamě- řené příspěvky z oblasti muzeologie a o výuce muzejní pedagogiky u nás. Stěžejní referáty konference byly doplněny pracovními dílnami. Díky zapojení účastníků konference do pra- covních dílen, „*nebyla konference pouhou přehlídkou projektu s výčtem úspěchů i neúspě- chů na poli spolupráce muzea a školy, ale pracovním setkáním, které přineslo nové impulzy pro další rozvoj*“ (Petráková, 2007, s. 7).

V roce 2007 lektorské oddělení ve spolupráci s historickým oddělením muzea při výběru nové výstavy sledovalo několik cílů. Jedním z cílů bylo zapojení dětí do jeho realizace. Tak vznikl projekt „Jak trávili volný čas naši prarodiče“ a výstava „Krasohled“ (Pavlišťíková, 2007).

Hlavní myšlenkou „Krasohledu“ bylo „*zprostředkovat intenzivní komunikaci mezi genera- cemi*“ (Pavlišťíková, 2007, s. 83). Na projektu aktivně spolupracovali žáci zlínských škol, jejich pedagogové a prarodiče. Děti byly do projektu zapojeny sběrem trojrozměrných předmětů svých prapředků. Sebrané exponáty, zapůjčené nebo darované muzeu, byly opat- řeny visačkami se jménem sběratele a vytvořily základ této expozice. Výstava představila velkou šíři muzejního i nemuzejního materiálu, vztahujícího se k volnému času předváleč- ného i poválečného Zlína. Patřila sem témata jako hračky, sport, rodinný život, hry, sběra- telství, zájmové kroužky atd. (Pavlišťíková, 2007; Petránková, 2007).

Součástí projektu byl dotazník s devatenácti otázkami, které se týkaly volného času dětí a mládeže v první polovině 20. století. Dotazník zkoumal také vzájemný vztah rodičů a dětí v minulosti a měl pomoci pedagogům rodinné a občanské výchovy zpestřit výuku aktivním zapojením žáků. Učitel mohl žáky k vyplnění dotazníku motivovat (například soutěží o nejzajímavější hru zjištěnou od prarodičů nebo o nejveselejší vzpomínku z jejich

dětství). Formou skupinové práce pak mohli žáci zpracovat vyhodnocení dotazníku a provést srovnání odpovědí se současností (Činčová, 2007).

K výstavě byly vytvořeny tři doplňkové programy: tři pro mladší a tři pro starší děti. Jejich představení bylo náplní dopoledního programu druhého dne konference. (Petránková, 2007, Pavlišťíková, 2007).

První dva programy byly tematicky spjaty s nejatraktivnější částí výstavy, která byla věnovaná loutkovému divadlu. Děti měly možnost zahrát si divadelní hru dle své volby, na pro ně připravené scéně s loutkami. Druhý program připravený k této výstavě byl pro každou kategorii rozdílný a byl opět svázán s loutkovým divadlem. Pro starší žáky to byl úkol „Píšeme divadelní hru“, jehož výstupem bylo vytvoření a zahrání krátké hříčky na téma „Kterak zlínský Kašpárek vyzrál nad...“. Nad kým vyzrál si mohly děti doplnit samy. V loutkovém divadle bylo velmi živo a věkové složení dětí-herců bylo velmi rozmanité. Pro mladší děti byl k výstavě vytvořen program pod názvem „vyrábíme loutky“, kdy si děti mohly dle připravených šablon a materiálu vyrobit vlastní loutky a opět si s nimi zahrát divadlo. Třetí program umožnil mladším žákům vyrobit si hračku podle připravených návodů. Děti mohly použít materiál na výrobu mj. ze starých dětských časopisů. Pro starší děti byl vytvořen program „Předměty vyprávějí“, který vybízel některého z vystavených exponátů k vyprávění svého příběhu. Ohlas na výstavu byl u veřejnosti mimořádný. Děti, jejich rodiče i prarodiče byli do tvorby výstavy hluboce zainteresováni a hojně ji navštěvovali. Děti využívaly všech interaktivních činností, které si pro ně lektorské oddělení připravilo. Pro prarodiče to pak byla především nezbytná špetka nostalgie, se kterou tyto skupiny výstavu navštěvovaly. U „Krasohledu“ se vyskytly také individuální varianty doprovodných programů. Některé třídy si pro svou hru loutky samy vyrobily a přijely tuto hru do expozice ve Zlíně zahrát. Velmi pěknou akcí, která vzešla z tohoto programu, bylo setkání dětí z druhé třídy základní školy s prababičkou jednoho ze spolužáků, která dětem vyprávěla o svém dětství. Žáci se při této besedě dověděli spoustu nových a zajímavých věcí týkajících se dětské etapy života nejstarší generace. Žáci jedné deváté třídy základní školy vytvořili místo krátké hříčky celou hru o známé postavě Miloše ze starozlínských pověstí (Pavlišťíková, 2007).

4.2.4 Konference roku 2009

Ve dnech 18. - 19. března 2009 byla uspořádána již čtvrtá konference „Muzeum a škola“. Tentokrát nesla podtitul „Jít si naproti“. Tak jako na předchozích konferencích byly vzneseny a prodiskutovány otázky, které se týkaly aktuálního stavu muzejní pedagogiky u nás a aktivní spolupráce muzeí se školami a veřejností vůbec (Havlůjová, 2009).

Program této konference byl rozdělen do několika tématických bloků. Ty se rozdělovaly na hlavní referáty, které se zabývaly teorií a metodologií muzejní pedagogiky, na bloky muzeí a galerií, kde tyto instituce představovaly své projekty, dále pak na školní projekty v muzeu, dílny, doprovodné programy a diskusní příspěvky. Hlavní referáty konference ukázaly, že muzejní a galerijní pedagogika získávají na významu nejen jako vědní disciplíny, ale i jako vysokoškolské obory. Největší počet příspěvků na konferenci představovaly zprávy, které informovaly o projektech či akcích uskutečněných v jednotlivých muzeích (Havlůjová, 2009). Další příspěvky se věnovaly spolupráci muzeí s vysokými školami i se zlínskou Univerzitou třetího věku. Prezentované příspěvky konference názorně doložily, že „muzejní a galerijní pedagogika v České republice již zapustila pevné kořeny“ (Havlůjová, 2009, s. 6).

Součástí konference byly také dvě dopolední dílny, které probíhaly paralelně v prostorách Zlínského zámku. Dílna Alexandry Brabcové pod názvem „Kam patřím?“ umožnila zájemcům společně se zamyslet nad rolí muzea v procesu utváření místní skutečnosti a motivovala účastníky k hledání odpovědí na nejrůznější otázky vztahující se k určitému místu. Smyslem dílny bylo seznámit se s některými technikami pátrání po místě. Zúčastněným pomohla objevit nové aspekty muzejní pedagogické práce v muzejní expozici. Návštěvníci konference také mohli prostřednictvím aktuální výstavy „Jak se rodí večerníčky“ objevovat tajemství animovaného filmu. Doprovodným programem této výstavy byla dílna tvůrců animovaného filmu pro děti a mládež, ale také pedagogů zlínské univerzity (Petráková, 2009).

4.3 Vybrané výchovně-vzdělávací programy

O náplni a podobě programů ke konferencím jsem již pojednala v předcházející kapitole. Abych demonstrovala náplň a podoby výchovně-vzdělávacích programů lektorského oddělení, vybrala jsem pro tento účel programy, jež byly realizovány v průběhu období, do kte-

rého také spadá můj provedený výzkum. Níže uvedené stručné popisy náplní programů reprezentují do jisté míry podoby programů, které lektorské oddělení vytváří.

Zlínské osobnosti (program se stále nabízí lektorského oddělení)

Program zlínské osobnosti byl vytvořen na míru věkové skupině žáků 2. – 5. třídy prvního stupně základní školy ke stálým výstavám „Zlínské filmové studio od reklamy k tvorbě“ a „S inženýry Hanzelkou a Zikmundem pěti světadíly“. Program měl děti seznámit s těmito zlínskými osobnostmi: Hermínou Týrlovou, Karlem Zemanem, Jiřím Hanzelkou a Miroslavem Zikmundem. Pro velký zájem zařadilo lektorské oddělení tento program do své aktuální nabídky. Ve výstavě „Zlínské filmové studio od reklamy k tvorbě“ byl pro děti přichystán program zahrnující pracovní list a krátké filmové ukázky. V pracovním listu děti na základě výstavy doplňovaly názvy filmů a pohádek, poté zhlédly krátké filmové ukázky z tvorby Hermíny Týrlové a film o Karlu Zemanovi. Ve výstavě „S inženýry Hanzelkou a Zikmundem pěti světadíly“ si děti zahrály na cestovatele a na Tatře 87 vyjely po stopách H+Z. Prostřednictvím výkladu, fotografií a exponátů z cest se děti seznámily s oběma cestovateli a jejich dobrodružnými expedicemi. Na závěr programu si vybraly zemi, kterou by rády navštívily a namalovaly si vlastní cestovatelskou pohlednici z toho místa.

Významné osobnosti české vědy a techniky (10. září - 29. listopadu 2009)

Lektorské programy k výstavě „Významné osobnosti české vědy a techniky“ byly vytvořeny zvlášť pro starší i mladší děti. Pro žáky prvního stupně byl připraven interaktivní výklad o vybraných osobnostech doplněný pracovními listy. Součástí programu byla tvořivá hra „Zahrajme si na vynálezce“. Doprovodný program pro žáky druhého stupně se zaměřil na doplnění a upevnění poznatků z fyziky, chemie a historie. Zakončoval jej soutěžní kvíz k upevnění získaných vědomostí. Program obohacovaly zjednodušené modely kinesiskopů, které si děti mohly vyzkoušet. U vynálezce Prokopa Diviše pak byl umístěn pokusný stůl pro demonstraci statické elektřiny. Výklad zpestřily „úsměvné“ historické fotografie biotypologických studií J. E. Purkyně. Ty se staly rovněž námětem pro drobné samolepky, kterými byly odměněny vítězné skupiny vědomostního kvízu.

Nepál - země tibetské thangky (17. září 2009 - 3. ledna 2010)

Výstava „Nepál - země tibetské thangky“ byla realizována ve spolupráci se sdružením „Namasté Nepál“ a obsahovala spoustu fotografií a prodejních exponátů. Pojednávala

o geografii, hospodářství, politické situaci, náboženství a životě nepálských obyvatel. Doprovodné lektorské programy se za zvuku nepálské hudby snažily prostřednictvím výkladu, doprovodných materiálů či prací ve skupinách seznámit žáky s touto exotickou zemí pod Himaláji. Součástí programu byla i možnost vyzkoušet si hru na tibetskou mísu. Domů si děti mohly odnést kromě vytvořeného leporela o Nepálu také otisk razítka větrného koně – jednoho z motivů modlitebních praporků.

Zkameněliny (4. února - 25. dubna 2010)

Doprovodný lektorský program k výstavě „Zkameněliny“ seznámil děti se zkamenělinami a vývojem života na Zemi prostřednictvím výkladu, interaktivních koutků a vytvořených leporel pro dvě věkové kategorie. Program bylo možné délkou i náplní přizpůsobit požadavkům vyučujících. Lektorské oddělení mohlo k tomuto programu nabídnout výklad kurátorky výstavy⁷ pedagogům dětí druhého stupně základních škol i škol středních. Pro mladší děti byl vytvořen program, skládající se z výkladu lektorky za použití demonstračních pomůcek a leporel s cílem seznámit je s nezákladnějšími informacemi o vývoji života na Zemi. Pokud si pedagogové přáli s žáky strávit na výstavě více času, byla pro děti všech věkových kategorií připravena dílna s výtvarným dotvářením připravených sádrových odlitků zkamenělin, popřípadě s jejich odléváním (do počtu 14 dětí).

Na předcházejících stránkách jsem prezentovala obsah čtyř obnovených konferencí, které poskytují lektorskému oddělení možnost se realizovat v podobě vlastních lektorských výstav a přinášejí mu nové náměty pro jeho další práci. Následně jsem popsala současnou podobu edukační činnosti oddělení i jeho dlouhodobé cíle do budoucna.

Navázání systematické spolupráce se školami je cílem, kterého se lektorské oddělení snaží v současnosti dosáhnout. Pro dosažení tohoto záměru je nutné znát ohlasy a názory pedagogů škol na jeho činnost. Na tomto základě byl zpracován dotazník pro pedagogy, kteří navštívili s dětmi některý z výchovně-vzdělávacích lektorských programů. Výsledky výzkumu, které dotazník přinese, má dát oddělení zpětnou vazbu a impulzy ke zkvalitnění jeho edukační práce i přispět k intenzivnější spolupráci se školami.

⁷ Kurátorkou výstavy byla Mgr. Jana Šusolová, geoložka Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 NĚKTERÉ JIŽ REALIZOVANÉ VÝZKUMY NA PODOBNÉ TÉMA

Na úvod této praktické části práce bych ráda stručně pojednala o některých výzkumech se zaměřením na problematiku edukační činnosti v muzeích či spolupráce muzeí se školami.

Výzkum Vladimíra Jůvy z roku 2002, který provedl ve spolupráci s Masarykovou univerzitou a Dětským muzeem v Brně, nesl název „Česká muzea a galerie pro děti a mládež“ a zabýval se vybaveností muzeí a galerií v České republice pro práci dětí a mládeže. V tomto šetření výzkumníci rozeslali celkem 862 dotazníků, vrátilo se jim zpět 30 % z nich. Výzkum se zaměřoval v první části na identifikaci respondentů, následující otázky se již více orientovaly k práci s dětmi a mládeží. V cílových skupinách převažovali dospělí návštěvníci, následovaly děti staršího školního, poté studenti SŠ a VŠ. Ve výzkumu 57,8 % respondentů konstatovalo, že se specificky na dětského návštěvníka nezaměřuje, přitom školy a organizované skupiny navštěvovaly instituce ze 48 %. 56 institucí uvedlo, že se aktivitám pro děti věnují jen částečně pověřením odborní pracovníci muzea, 47 institucí uvedlo, že se této činnosti věnují pouze „nárazově“, 23 institucí mělo muzejního pedagoga-lectora, 14 institucí mělo speciální oddělení muzea pro práci s dětmi. 82,5 % muzeí nemělo speciální prostory pro práci s dětskými návštěvníky. Tyto výsledky jsou z roku 2002, nelze je proto pokládat za zcela aktuální (Jůva, 2004).

Cílem dalšího výzkumu, realizovaného Asociací muzeí a galerií, uskutečněného v roce 2004 bylo vytvoření pilotního materiálu pro představení práce muzeí a galerií školám a školským úřadům. Tento materiál vycházel „z průzkumů mezi muzei České republiky a z definování oblastí práce s mládeží“ (Fialová, Stehlík, 2005, s. 10). Na tento výzkum odpovědělo 30 % institucí, ve kterých tvořila mládež 30 % návštěvnost. Z výzkumu vzešlo, že „speciálního programového pracovníka“ pro práci s veřejností (předpokládám, že se jednalo o muzejního lektora) mělo necelých 50 % institucí a prostorové vybavení pro edukační činnost jen 20 % těchto institucí (Fialová, Stehlík, 2005).

Další výzkumy, o kterých bych se ráda zmínila, proběhly v rámci závěrečných prací studentů vysokých škol. Tou první je velmi kvalitní bakalářská práce Evy Káčerové pod názvem „Postoje žáků a učitelů hodonínských základních škol k místnímu muzeu“. Práce se zaměřila na zkoumání vztahů a spolupráce muzea a školy. Jejím cílem bylo zmapovat postoje žáků k muzeu, jejich očekávání a vnímání přínosu muzea. Cílem bylo také zjistit pohled učitelů na vzájemnou komunikaci a spolupráci s muzeem. Studentka oslovila žáky šestých

a devátých ročníků a pedagogy humanitních oborů vybraných škol. Zjistila, že hodonínské děti mají k místnímu muzeu kladný vztah a „v porovnání obecných otázek a otázek o místním Masarykově muzeu bylo zjištěno, že dětem v globálu vadí na muzeích stejné věci. Kladné převažují nad zápornými“ (Káčerová, 2007, s. 121). V postoji pedagogů k muzeu autorka zjistila, že většina pedagogů navštěvuje muzeum ve svém volném čase, z toho pravidelně muzeum navštěvují pouze dva pedagogové. Výsledky výzkumu měly sloužit ke zkvalitnění služeb hodonínského muzea směrem ke školám.

Závěrečná práce Dominiky Vedrové se zabývala problematikou „Spolupráce muzea města Brna se školami“. Jejím cílem bylo zmapovat a zhodnotit činnost lektorů muzea města Brna. Výzkumné šetření práce se skládalo ze zúčastněného pozorování a rozhovorů se třemi muzejními lektorkami. Z výzkumu vyplynulo, že problémy, se kterými se lektorky muzea při své činnosti potýkají, jsou především z oblasti muzejního managementu a výstavnictví. Na konci práce dává autorka doporučení pro podrobnější zaměření se na stávající problémy a hledání východisek k jejich řešení.

Silvie Drahotušská se ve své bakalářské práci pod názvem „Muzejní lektoři a jejich spolupráce s dětským návštěvníkem“ snaží o deskripci specifik lektorské profese a spolupráce lektora s dětským návštěvníkem. Součástí její práce však není výzkum.

Závěrečná práce Julie Svatoňové z roku 2007 s názvem „Edukační specifika muzea a školy a možnosti jejich vzájemné spolupráce“ se zabývá problematikou spolupráce muzea a školy. Součástí její práce je velmi zdařilý empirický výzkum, jehož výsledky podávají informace o stavu spolupráce mezi muzeem a školou. Z jejího výzkumu vyplývá, že se na podobě spolupráce mezi muzeem a školami podílejí aktivněji muzea. Pedagogové jsou v tomto vztahu spíše pasivní složkou a svůj podíl na spolupráci s muzeem vidí hlavně ve využívání nabídek muzea. V následující kapitole „Doporučení pro vzájemnou spolupráci“ autorka zformulovala návrh, v jehož důsledku by mohlo dojít k užšímu propojení obou institucí a k vyřešení problémů spolupráce.

V roce 2008 proběhl dotazníkový průzkum, týkající se mapování profesního profilu muzejního a galerijního pedagoga v rámci České republiky. Výzkumu se zúčastnilo celkem 28 státních muzeí a galerií. (Stuchlíková, 2009). Informace z tohoto nedávného průzkumu jsem použila v teoretické části předložené práce v podkapitole „Edukační pracovník v muzeu“.

6 VÝZKUM

V úvodu této části bakalářské práce představím cíl tohoto výzkumu, definuji výzkumný problém a dílčí výzkumné otázky. Poté uvedu druh výzkumu, jeho zpracování a vyhodnocení, na základě kterého vyvodím odpovídající závěry a doporučení.

Ve svém výzkumu jsem se snažila zaměřit na všechny oblasti týkající se činnosti lektorského oddělení, zahrnující jeho nabídku, informovanost, úroveň a přínosnost programů, samotnou edukační činnost lektorů a možnosti spolupráce se školami.

Cíl výzkumu

Výzkum předložené práce si klade za cíl **zhodnotit činnost lektorského oddělení Muzea jihovýchodní Moravy z pohledu pedagogů, kteří navštívili s dětmi muzeum ve vybraném období.**

Výzkumný problém

Jaká je současná spokojenost pedagogů s činností lektorského oddělení Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně.

Z výše uvedeného výzkumného problému jsem vyvodila tyto výzkumné otázky.

Vyhovuje současná nabídka lektorského oddělení potřebám škol?

Funguje informovanost lektorského oddělení o jeho výchovně-vzdělávacích programech směrem ke školám?

Jaké jsou představy učitelů o ideálně výchovně-vzdělávacím lektorském programu?

Jsou výchovně-vzdělávací programy lektorského oddělení kvalitní?

Kvalitou se zde rozumí úroveň a přínosnost výchovně-vzdělávacích programů.

Mají učitelé zájem o navázání užší spolupráce s lektorským oddělením?

Metodika výzkumu

- aplikovaný, empirický, kvantitativní výzkum
- dotazníkové šetření – polostrukturovaný dotazník
- popisný výzkumný problém
- záměrný výzkumný vzorek
- technika - dotazník, detailní analýza dat

Výzkumný vzorek – záměrný výzkumný vzorek

Výzkumným vzorkem předloženého výzkumu jsou pedagogové, kteří v časového horizontu od začátku října roku 2009 do konce března roku 2010 navštívili s třídou některý z doprovodných programů lektorského oddělení Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně.

Metoda výzkumu - dotazníkové šetření ve formě polostrukturovaných dotazníků.

Tuto metodu jsem zvolila z důvodu rychlého a efektivního sběru potřebných dat, neboť osobní dotazování by bylo vzhledem k velké časové zátěži respondentů problematické.

Dotazník k výzkumu obsahuje jak otázky uzavřené (dichotomické, s mnohonásobným výběrem, stupnicové, tabulku) i otázky otevřené. Ty umožňují získat více informací, cenné podněty a názory respondentů na danou problematiku. V dotazníku jsou tedy zařazeny z důvodu větší vypovídací hodnoty. Některé otázky jsou pak navíc vytvořeny tak, aby respondenti mohli v případě, že se neztotožnili s některou z nabízených odpovědí, připsat svou vlastní.

S žádostí vyplnění dotazníku byli osloveni všichni pedagogové, kteří navštívili některý z lektorských programů ve vybraném období. Fakt osobního požádání a příslibení vyplnění dotazníku ze strany oslovených pedagogů, do jisté míry umožnilo využít nadstandardní množství otázek - celkem 25 otázek.

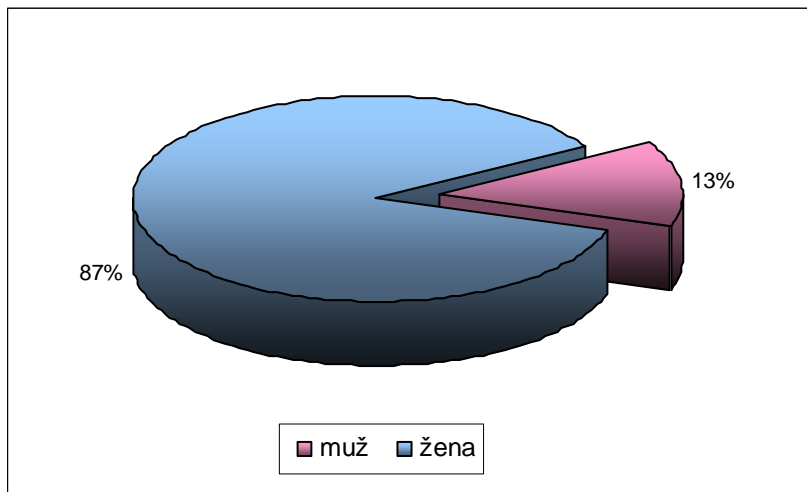
Před samotných rozdáním dotazníků byla provedena pilotáž, na základě které byly v dotazníku provedeny drobné úpravy. Takto upravený dotazník byl pedagogům, kteří souhlasili s jeho vyplněním, rozeslán do jejich emailové schránky. Vyplněné dotazníky pedagogové zasílali na uvedenou emailovou adresu či klasicky poštou. Po sesbírání dotazníků byly otázky zpracovány a získaná data vyhodnocena.

Na následujících stránkách budou předloženy výsledky provedeného výzkumu. Jednotlivé otázky dotazníku budou vyhodnoceny v procentech a poté graficky znázorněny ve formě výšečového kruhového či sloupcového diagramu (u otázek s mnohonásobným výběrem). Pod každým diagramem se bude nacházet detailní interpretace výsledků výzkumu a z něj vycházející doporučení.

7 VÝSLEDKY VÝZKUMU A INTERPRETACE DAT

1. První otázka zjišťovala **pohlaví respondentů**.

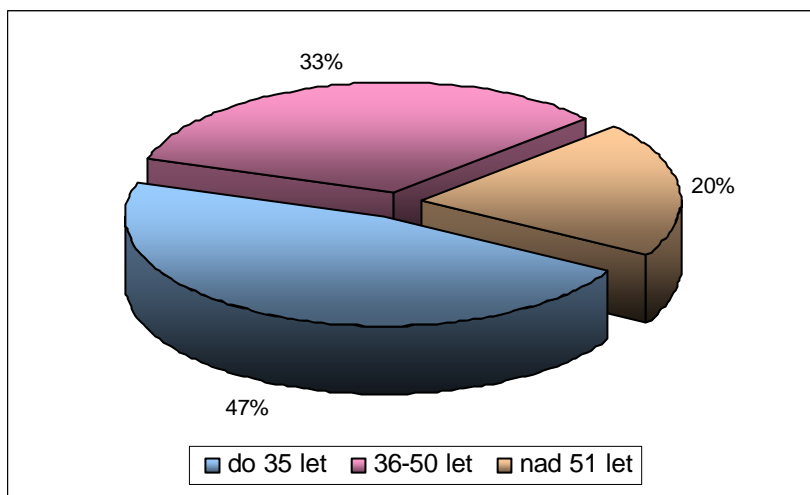
Graf č. 1 Pohlaví

Jak ukazuje graf, v mém vzorku naprosto dominují ženy nad muži. Tato situace se však dala vzhledem k feminizaci školství předpokládat.

2. Druhá otázka se ptala na **věkovou kategorii respondentů**.

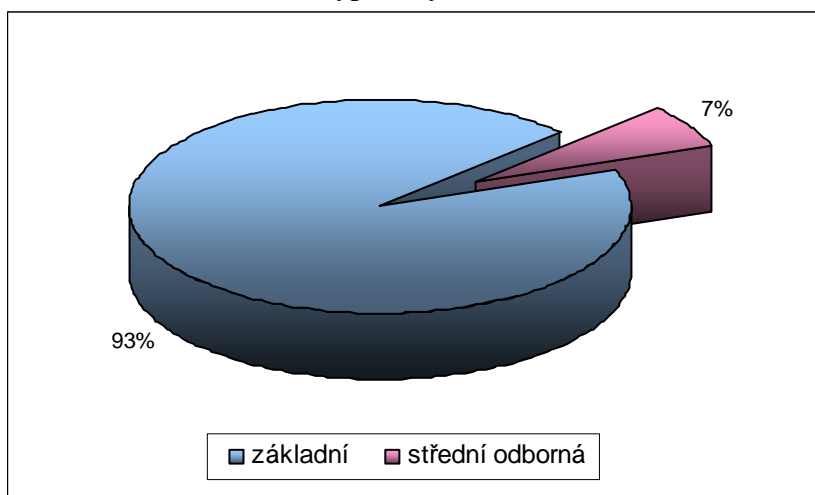
Graf č. 2 Věková kategorie

Z předložených výsledků této otázky lze usuzovat, že učitelé mladšího věku jsou aktivnější v návštěvách muzea s dětmi. Položila jsem si otázku, proč tomu tak je. Mladší učitelé mohou mít větší potřebu hledat jiné přístupy k výuce, které muzeum nabízí, což je pro muzeum velmi uspokojivé zjištění. Důvodem, proč starší učitelé chodí do muzea méně často, může být spojen jistý stereotyp v práci, kdy se jejich činnost vztahuje pouze na výuku ve škole.

3. Třetí otázka se týkala na **typ školy**, kde pedagogové vyučují.

Graf č. 3 Typ školy

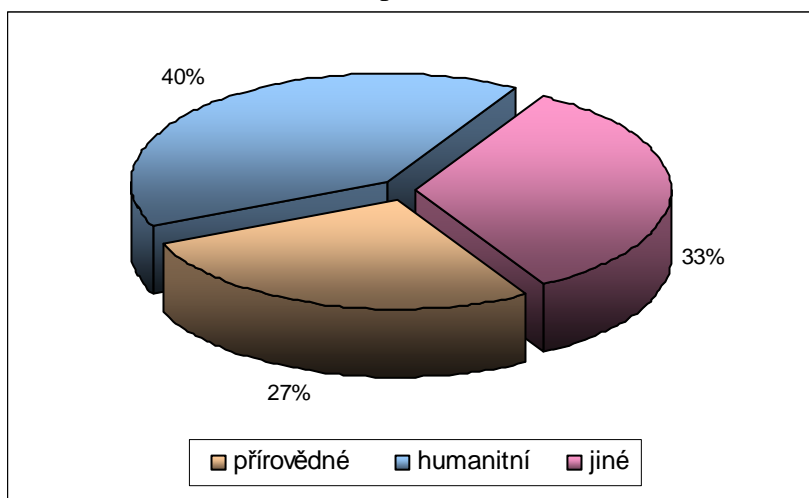
Fakt, že drtivá většina pedagogů pocházela ze škol základních ukazuje na skutečnost, že nabídka zlínského muzea oslovuje především pedagogy základních škol. Opět jsem si položila otázku, z jakého důvodu jsou čísla ukazující na vysokou návštěvnost pedagogů základních škol v porovnání s ostatními typy škol tak zřetelně vysoká.

Prvním důvodem může být charakter nabídky, kdy nabídka programů muzea oslovuje především učitele základních škol a je na ně i do jisté míry zaměřena. Vzhledem k tomu, že se ve výzkumu neobjevuje ani jeden pedagog gymnázia a pouze jeden zastupuje střední odbornou školu, je nutné zaměřit se na tyto cílové skupiny a více zapracovat na oslovování středních škol. Druhým důvodem nízké návštěvnosti učitelů středních škol s žáky může být fakt, že učitelé těchto typů škol nepovažují muzeum obecně za instituci vhodnou ke vzdělávání této věkové kategorie dětí.

Důvodem mohou být vyšší nároky na odbornost programu a možná i předpoklad toho, že muzejní lektoři nebudou schopni podat studentům středních škol erudovaný program, takový, jaký by mohl zajistit vědecký pracovník muzea. Tohoto pracovníka mají lektoři k dispozici jen ve výjimečných případech. Podstatnou roli zde hraje i osobní postoj pedagoga a jeho vztah k muzeu. Mezi respondenty se ani v jenom případě nevyskytoval pedagog mateřské školy. Mateřské školy mají největší „svobodu“ a prostor pro návštěvu muzea, jen tato cílová skupina není navyklá do muzea chodit stejně jako učitelé a studenti středních škol. Takto usuzuji z předložených výsledků.

4. Čtvrtá otázka zjišťovala **zaměření předmětů**, které pedagogové vyučují.

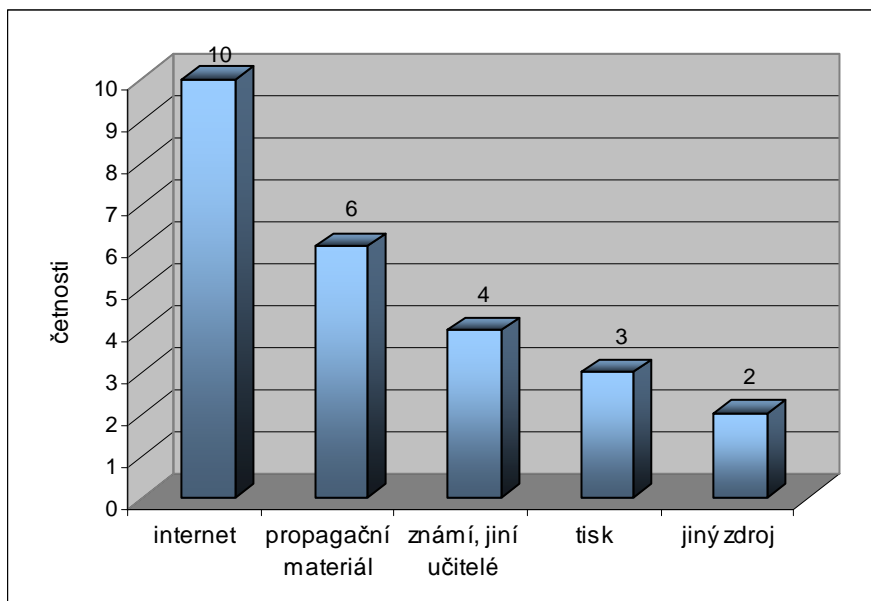
Graf č. 4 Zaměření předmětů

Předmětové zaměření pedagogů bylo téměř vyrovnané. Přesto je z výsledků patrné, že pedagogové s humanitním zaměřením navštěvují muzeum více častěji, než učitelé s přírodovědným zaměřením. Při zhodnocení této otázky musíme brát na vědomí, jakých doprovodných programů se pedagogové v daném období zúčastnili. Vzhledem k tomu, že v minulém roce proběhla výstava zaměřená na fyziku a chemii (Významné osobnosti české vědy a techniky), jsou výsledky značně překvapivé. Na základě rozhovorů s pedagogy vím, že výstava oslovovala i vyučující dějepisu a společenskovědních seminářů. Také výstava „Nepál – země tibetské thangky“ by svou náplní měla oslovovat především učitele přírodovědných předmětů (zeměpis). V druhé polovině roku byl pak připraven pro školy program „Zkameněliny“, který by měl oslovovat opět učitele přírodovědných předmětů. I přes tento fakt se zaměřeností výstav - pedagogové s humanitním zaměřením navštěvovali muzeum ve vybraném období častěji. Z toho lze usuzovat, že učitelé humanitních předmětů jsou více nakloněni návštěvám muzea, než učitelé přírodovědných předmětů. Poměrně vysoké číslo měli i učitelé prvního stupně. I přesto, že je nabídka doprovodných programů muzea vyrovnaná co do zaměření, lze konstatovat, že učitelé humanitních předmětů využívají služeb muzea častěji

5. Otázka pátá zjišťovala, z jakého **zdroje** se pedagogové dozvěděli o programech muzea.

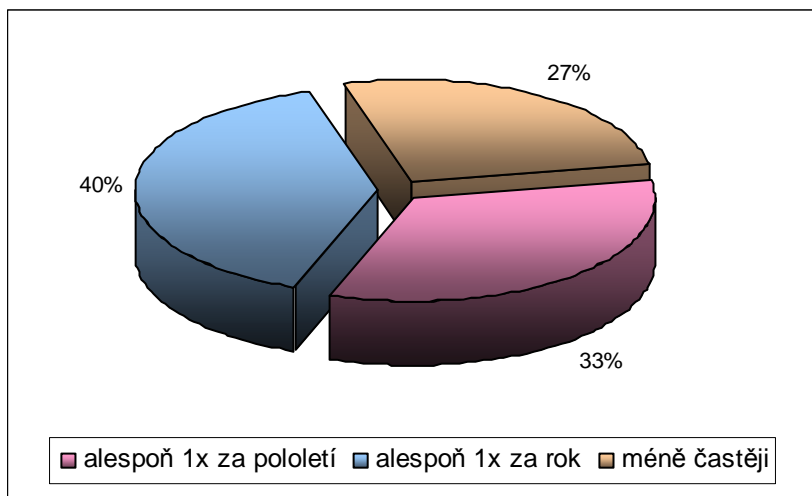
Graf č. 5 Druhy informačních zdrojů

Fakt, že se největší počet učitelů dozvěděl o programech muzea z internetu, svědčí o dobrém fungování „elektronické propagace“. Jak je patrné z grafu, v dotaznících se také mnohokrát objevil jako zdroj „propagační materiál muzea“, což svědčí o smyslu tištěných materiálů muzea. Vizitkou muzea jsou dobré reference pedagogů, na základě kterých noví učitelé do muzea přijdou. Z výsledků je patrné, že způsob propagace, kdy se učitelé o vzdělávací činnosti muzea dozvídají od známých či jiných učitelů také funguje. Je nutno ještě dodat, že pod položkou „z jiného zdroje“ respondent uvedl jako zdroj „*paní zástupkyně*“, tedy informace skrz vedení školy. Dále pak byly jako zdroj informací o programech muzea uvedeny „*besedy a přednášky muzea*“.

6. Šestá otázka měla zjistit **frekvenci návštěv** pedagogů s dětmi ve zlínském muzeu.

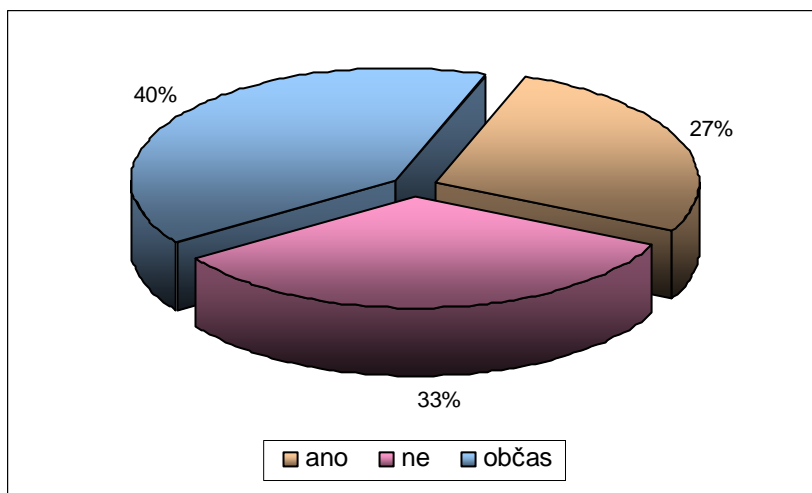
Graf č. 6 Frekvence návštěv

Ač ani jeden z pedagogů neuvedl, že navštěvuje muzeum „alespoň jedenkrát měsíčně“, jako velmi pozitivní bych viděla, že velké procento učitelů navštěvuje muzeum „alespoň jedenkrát za pololetí“ či „alespoň jedenkrát za rok“. To jsou dle mého názoru výborné výsledky. Musím brát v potaz, že tohle jsou odpovědi respondentů, kteří do muzea přišli. Předpokládám tedy, že patří mezi ty, kteří do muzea chodí častěji, než ti, co nepřišli vůbec. Tato otázka byla vytvořena z důvodu zjištění frekvence návštěv muzeí jednotlivými učiteli, kteří již muzeem navštívili. Dle výsledků to znamená, že 40 % učitelů navštíví muzeum zas až za rok.

7. Předmětem otázky sedmé bylo zjištění, zda **navštěvují pedagogové expozici muzea**, která je vázána na plánovaný výukový program, **před její návštěvou s žáky**.

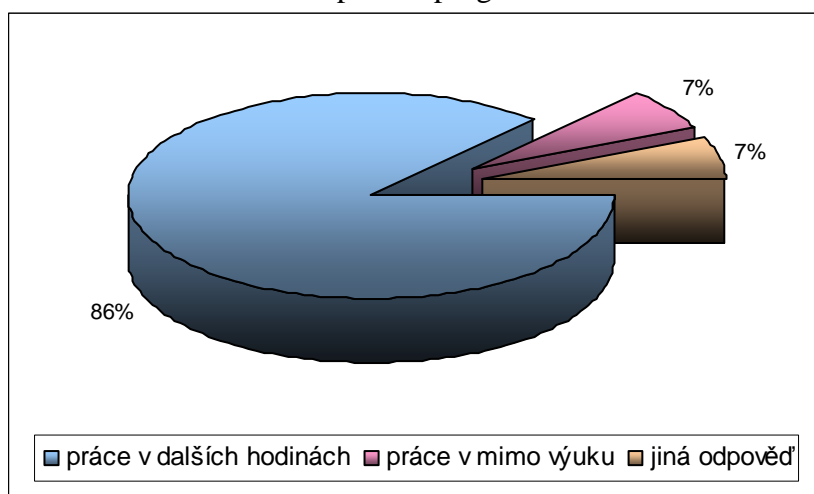
Graf č. 7 Návštěva muzea před programem

Učitel by měl znát expozici, na kterou se s žáky chystá. To z toho důvodu, aby mohl žáky dostatečně motivovat a připravit jim vhléd do věcí, které na výstavě uvidí, či z důvodu toho, aby si mohl dopředu připravit, jak tuto expozici využije ve výuce dál. Pro tyto uvedené skutečnosti je tato návštěva vyučujícího před programem smysluplná. Na druhou stranu i učitel, který výstavu před programem nenavštíví, může jej využít ve výuce stejně tak, jako ten, který výstavu před programem navštívil. Kladná odpověď v této otázce tedy nevypovídá o nezájmu vyučujícího s programem, ale spíše o jeho časových možnostech, neboť učitelé výstavu před návštěvou s dětmi navštěvují ve svém volném čase. Touto otázkou jsem chtěla především zjistit, kolik procent učitelů vidí smysl v prohlídce expozice muzea před návštěvou s žáky.

8. Osmá otázka zkoumala, zda pedagogové pracují s **nově nabytými vědomostmi a zážitky z programu s žáky a pokud ano, jakým způsobem.**

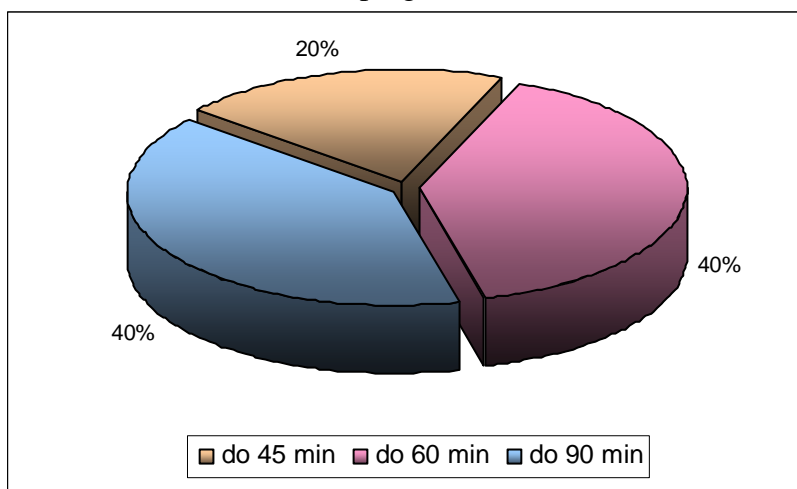
Graf č. 8 Následná práce s programem

Tato otázka navazovala do jisté míry na otázku číslo 7, kde jsem se tázala na přípravu učitele před programem. Tato otázka se táže na využití programu po návštěvě. Naprosto největší procento pedagogů odpovědělo, že s nově nabytými zážitky a vědomostmi v dalších hodinách pracuje. Je více než potěšující, že žádný z respondentů nevedl, že s nově nabytými zážitky a vědomostmi dále nepracuje. Do položky jiná odpověď jeden pedagog uvedl, že program, který s žáky navštívil, nenavazoval na současné učivo, ale pokud by tomu tak bylo, pracoval by s vědomostmi dále. Jak jsem již uvedla v teorii předložené práce, pro efektivitu a přínosnost programu je více než žádoucí, aby učitelé po své návštěvě muzea s dětmi následně využili či navázali na poznatky, které návštěvou muzea získali.

9. Otázka devátá zjišťovala **délku ideálního výchovně-vzdělávacího programu.**

Graf č. 9 Délka programu

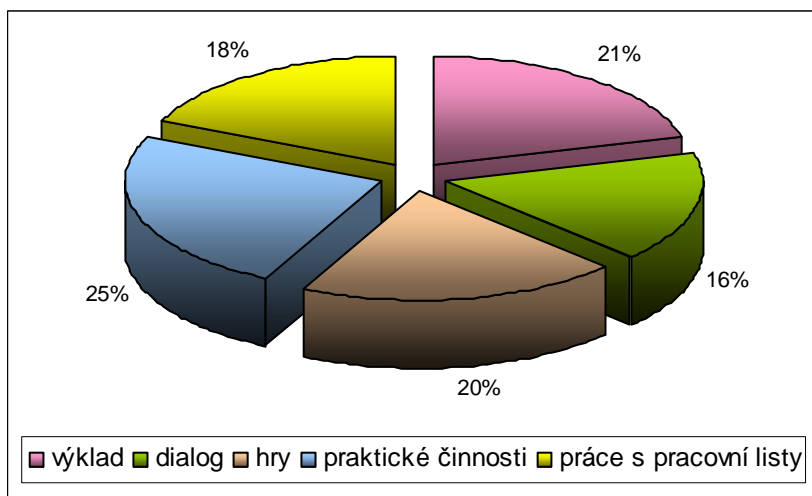
Tuto otázku jsem do dotazníku zařadila z důvodu toho, že v muzeu stále nevíme, jak dlouhý by měl být výchovně-vzdělávací program, aby vyhovoval potřebám pedagogů. Pro lektorské oddělení obecně je velmi pozitivní, že nejvíce respondentů uvedlo délku, kterou programy v současné době mají.

10. Otázka desátá se tázala na **dva rozdílné přístupy k výchovně-vzdělávacímu programu.**

Všichni pedagogové shodně odpověděli, že by měl výchovně-vzdělávací program obsahovat více „hry či zapojení žáků“. Ani jeden respondent nevybral možnost „výklad lektora“. Tyto výsledky vypovídají o tom, že učitelé, kteří do muzea ve vybraném období přišli, od vzdělávání v muzeu očekávají interaktivní činnost. Učitelé ve škole často využívají při vzdělávání dětí právě výklad, a proto si myslím, že muzeum a jeho metody vzdělávání v něm vnímají jako šanci k zpestření výchovně-vzdělávací práce. Z důvodu jednoznačnosti odpovědí není u této otázky předložen graf.

11. Otázka jedenáctá se ptala na **procentuální zastoupení metod programu**.

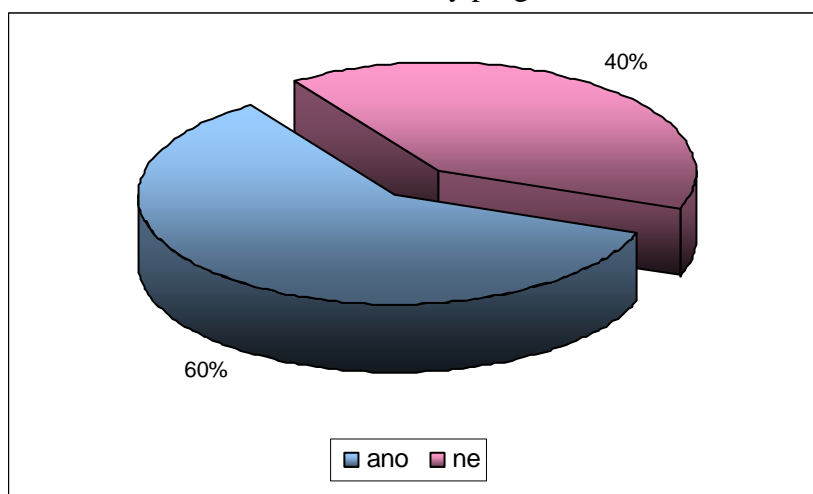
Graf č. 10 Metody v program

Respondenti se měli vyjádřit, jaké procentuální zastoupení by dle nich měli mít jednotlivé složky (metody) programu. Celkový součet jednotlivých složek, ke kterým se respondenti měli vyjadřovat, měl dávat 100 %. Touto otázkou jsem chtěla zjistit názory pedagogů na složení programů z hlediska metod. Výsledky dopadly velmi zajímavě. Je velmi pozitivní, že nejvíce procent získaly praktické činnosti. Při vzdělávání v muzeu by se měl interaktivním metodám věnovat velký prostor. Předložené výsledky výzkumu jsou signálem, že program založený na strohém předávání informací není to, co pedagogové v muzeu hledají. Na druhou stranu, výklad na druhém místě v pomyslném žebříčku metod informuje o tom, že je pro učitele žádoucí, aby byl program také zdrojem informací.

12. Otázka dvanáctá zjišťovala **dostatečnost muzejní nabídky programů.**

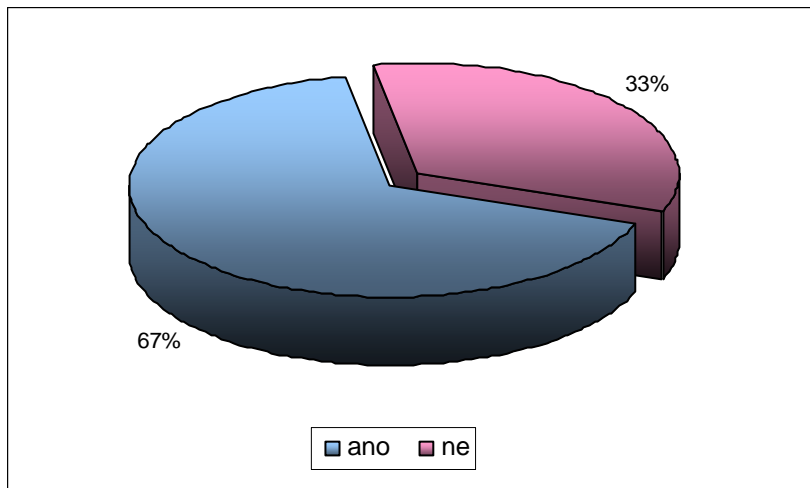
Graf č. 11 Dostatečnost nabídky programů

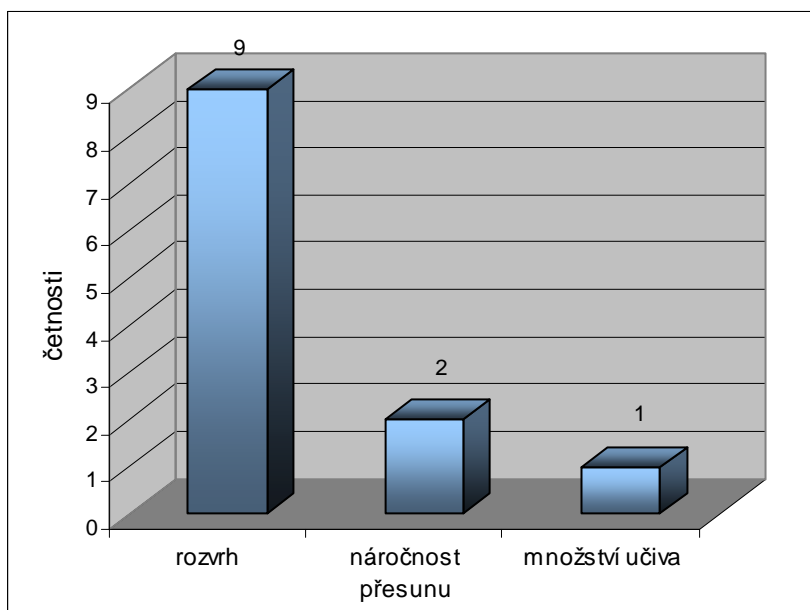
Jak je patrné z grafu, největší procento respondentů uvedlo, že je nabídka výchovně-vzdělávacích programů dostatečná. Ostatní pedagogové, kteří nabídku za dostatečnou nepovažovali, napsali do prostoru jiné tématické oblasti následující komentáře: „více výstav a programů zaměřených na přírodovědnou oblast“, jiný komentář zněl „historicko-zeměpisné informace“ či témata „v oblasti fyziky nebo chemie“. Z odpovědí respondentů, kteří vyjádřili v této otázce nespokojenost vyplývá, že to byli povětšinou pedagogové přírodovědných předmětů jako je fyzika, chemie či zeměpis. Dle mého názoru právě vyučující těchto předmětů zde využili možnosti k vyjádření nespokojenosti s nabídkou muzea. V prostoru pro jiné tématické oblasti se vyjádřil i pedagog humanitních předmětů. Z této odpovědi je patrné, že šlo o učitele dějepisu: „Nedá se odpovědět nespokojena, ale muzeum by mohlo více sledovat, která témata se v jednotlivých ročnících v určitém období vyučují a připravit výstavy, či akce, které by doplnily učivo nebo které by umožnily výuku látky přímo v muzeu. Třeba k dějinám Zlína by mohla být stálá výstava a ta by se dala využívat v různých ročnících. Např. v 7. roč. středověk, v 9. roč. Baťa... a dějiny Zlína do současnosti. Nebo různé výstavy např. tak, jak byla letos výstava v Alternativě k 17. listopadu ve Zlíně. Mohla by být např. výstava k dějinám Zlína za II. sv. války a vývoj po válce... atd. Dnes se klade i ve školách velký důraz na novodobé dějiny (hlavně v 9. třídě).“ Tento bohatý komentář je určitě velmi podnětným pro budoucí koncepci programů lektorského oddělení. Další respondent uvedl, že by rád viděl v nabídce oblasti „poplatné učivu“ a poslední komentář byl velmi konkrétní a zněl „stravování, např. v zemích EU“. Z posledního komentáře usuzují, že se jednalo o vyučujícího střední odborné školy.

13. Otázka třináctá zkoumala, zda jsou a jakým způsobem mohou být pedagogové **omezení v rozhodnutí navštívit muzeum**.

Graf č. 12 Omezení v návštěvě muzea

Graf č. 13 Druhy omezení

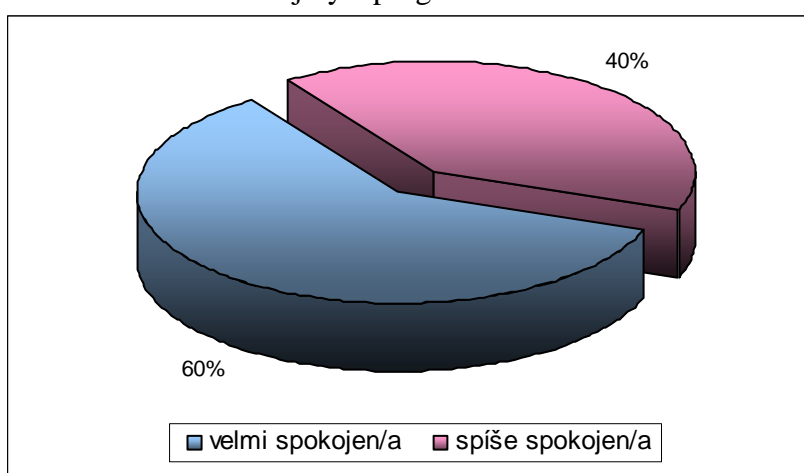

Předložené výsledky, které říkají, že jen malé procento pedagogů není dle jejich názoru omezeno v návštěvě muzea, jsou značně neradostné. Většina učitelů uvádí, že nějakým způsobem je omezena v tomto rozhodnutí. Největším omezující položkou je „školní rozvrh“. Zde bude hrát velkou roli složení respondentů. Učitelé základních škol prvního stupně by například neměli mít problémy s časovými možnostmi rozvrhu, přesto se vyskytl i takový případ. Na druhém stupni mohou mít učitelé problémy s návštěvou muzea kvůli školnímu rozvrhu a to například z hlediska nutného zastupování jinými pedagogy po dobu je-

jich nepřítomnosti ve škole. Dle mého názoru, učitelé, kteří vybrali položku „množství učiva“ jsou nejspíš zahlceni látkou, kterou mají s žáky probrat a na návštěvu muzea jim nezbývá čas. Jsou to jistě cenné poznatky pro naše oddělení, avšak myslím si, že pokud se učitelé rozhodnou, že s žáky muzeem navštíví, dovedou si práci zorganizovat tak, aby to proběhlo co neefektivněji. To je věcí názoru a zangažovanosti každého jednotlivého učitele. Velkou roli zde bude hrát i školní klima konkrétní školy a přístup vedení.

14. Otázka čtrnáctá zjišťovala **dojmy pedagogů z absolvovaných lektorských programů.**

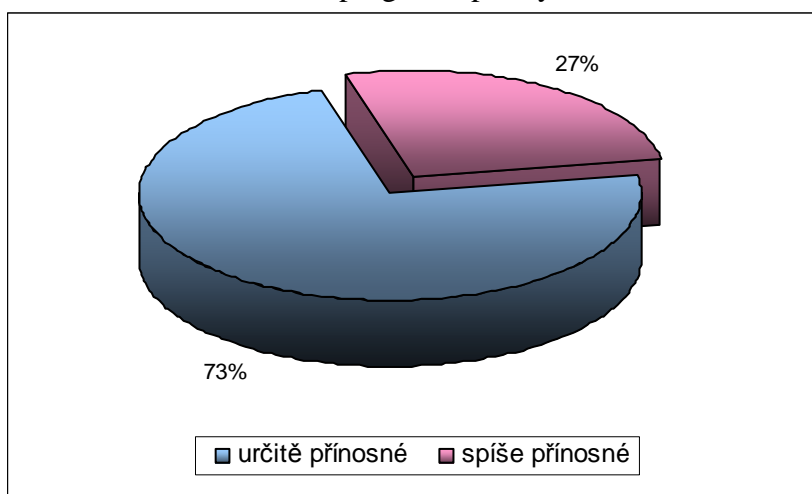
Graf č. 14 Dojmy z programů

Odpovědi respondentů jsou velmi příznivé, neboť se v odpovědích vyskytují pouze pozitivní názory z absolvovaných lektorských programů. Ani v jednom případě se nevyskytovala odpověď „spíše nespokojen“ či „nespokojen“. Tento názor pedagogů hodnotí úroveň práce lektorů a je pro lektorské oddělení velmi potěšující, že toto hodnocení dopadlo pozitivně.

15. Otázka patnáctá se tázala na názor na **přínosnost lektorského programu pro výuku.**

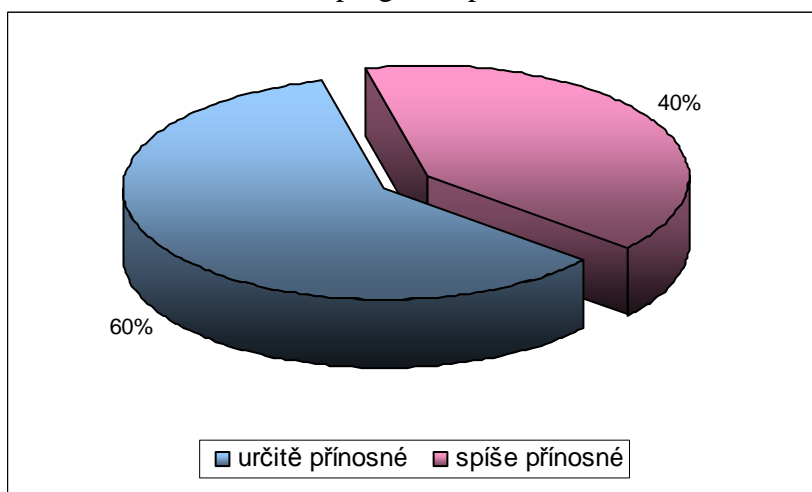
Graf č. 15 Přínosnost programů pro výuku

Přínosnost lektorského programu pro výuku je jedním z kritérií, dle kterého se snaží lektori programy sestavovat. Fakt, že učitelé pouze kladně hodnotili míru přínosnosti programů pro výuku je opět velmi pozitivní.

16. Otázka šestnáctá zjišťovala názor na **přínosnost lektorského programu pro děti.**

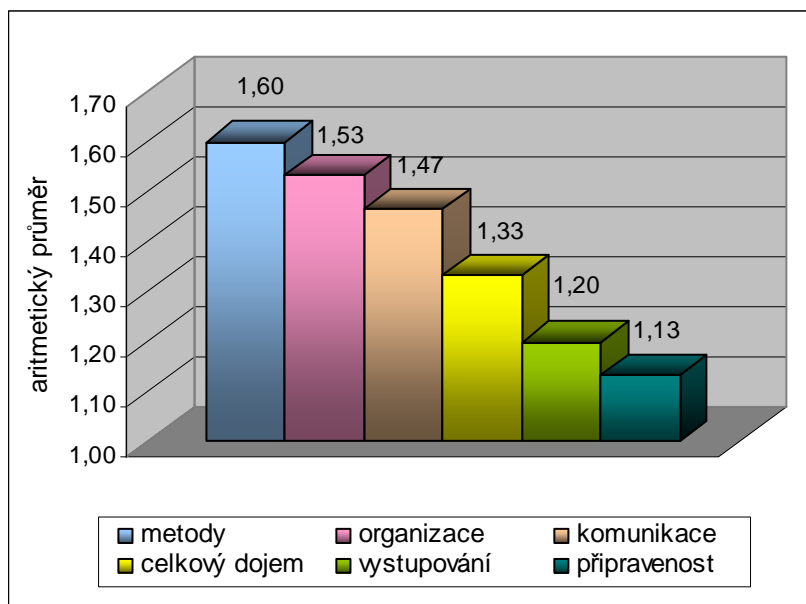
Graf č. 16 Přínosnost programů pro děti

Stejně jako u otázky číslo 14 a 15 můžeme říci, že jsou učitelé s absolvovanými programy co do přínosnosti či názoru na ně obecně spokojeni. Otázka číslo 15, tázající se na přínosnost lektorského programu pro výuku, je ve srovnání s otázkou číslo 16 hodnocena kladněji. Pedagogové tak vidí větší přínosnost programů pro výuku než pro děti, což shledávám jako velmi zajímavé.

17. Otázka sedmnáctá se tázala na **spokojenost pedagogů s lektory**.

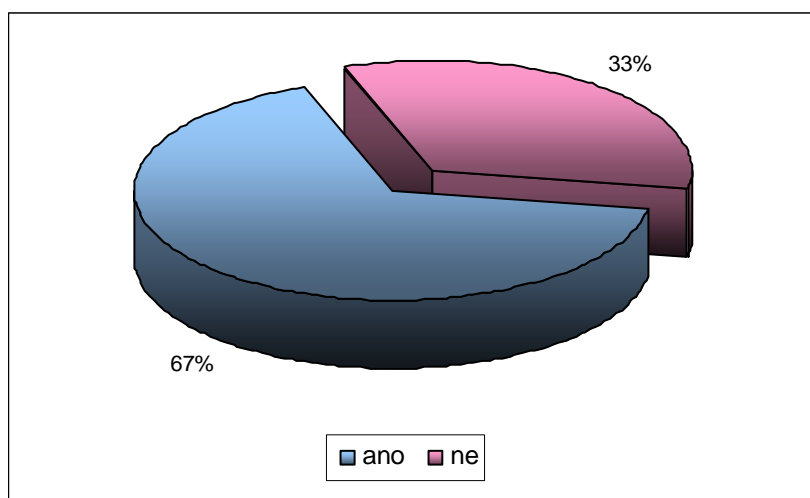
Graf č. 17 Spokojenost s lektory

Ve svém komentáři se pozastavím u dvou položek, které získaly na pomyslném žebříčku první a poslední místo. Index 1,13 u připravenosti programů je dle mého názoru skvělým výsledkem práce lektorů v této oblasti. Poslední místo v pomyslném žebříčku získaly použité metody s číslem 1,60. Tento výsledek dává lektorům do budoucna zamyšlení se nad použitými metodami v programu. Obecně dopadly výsledky této otázky velmi pozitivně. „Nejhorší“ hodnocení pedagogů bylo 1,60, a respondenti vesměs vybírali na škále pouze první dvě kladně hodnotící položky, což je velmi potěšující výsledek. Celkově tedy mohou říci, že jsou učitelé s kvalitou výchovně-vzdělávacích programů (zahrnující úroveň a přínosnost) spokojeni.

18. Otázka osmnáctá zjišťovala názor na **dostupnost informací o programech muzea.**

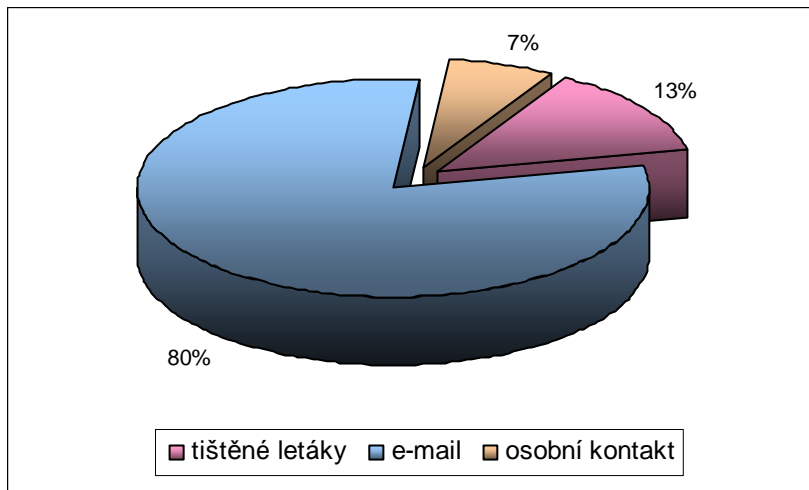
Graf č. 18 Dostupnost informací

Výsledek, kdy více než polovina respondentů považuje informace o programech muzea za dostupné, můžeme považovat za dobrý, ne však velmi dobrý. Část pedagogů s tímto výrokem nesouhlasila. Když se blíže podíváme na komentáře pedagogů, kteří tento názor nesdíleli, čtyři respondenti uvedli, že by bylo dobré rozesílat informační emaily s nabídkou lektorských programů: „rozesílat info přímo školám e-mailem + nabídka na začátku šk. roku, kdy se tvoří plány“, „rozesílat informační e-maily s nabídkou programů do škol (možná probíhá, ale mně se ještě takový mail nedostal)“, „posílat e-maily na školy“ a poslední příspěvek „např. informace zaslat e-mailem na adresu školy, většina informací přichází na adresu ředitele, který přeposílá učitelům vše, čím můžeme rozšířit a zpestřit výuku“. Z odpovědí je patrné, že se k učitelům mnohdy emaily o nabídce programů ani nedostanou, neboť jsou zasílány především na adresy škol s předpokladem, že se tyto dostanou až do elektronických schránek samotných vyučujících, popřípadě, že budou vytisknuty a vyvěšeny ve škole či předány učitelům osobně. Z odpovědí je patrné, že tomu tak vždy není. Z jedné odpovědi je patrné, že je také nutné, aby oddělení zasílalo nabídku programů na začátek školního roku, v době, kdy se tvoří plány k novému školnímu roku. Jeden komentář dále napsal „Lepší dostupnost výukových programů se dá zajistit přes kolegy ze školy a jejich praktické zkušenosti z programů“. Zřejmé tedy je, že v předávání informací o programech hrají také podstatnou roli kolegové pedagogů a jejich reference.

19. Předmětem otázky devatenácté bylo zjištění **nejlepšího způsobu podávání informací o programech.**

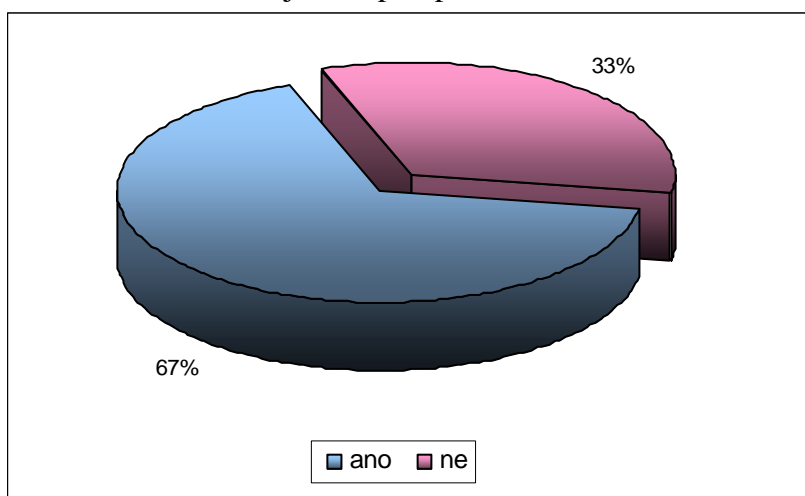
Graf č. 19 Způsoby podávání informací

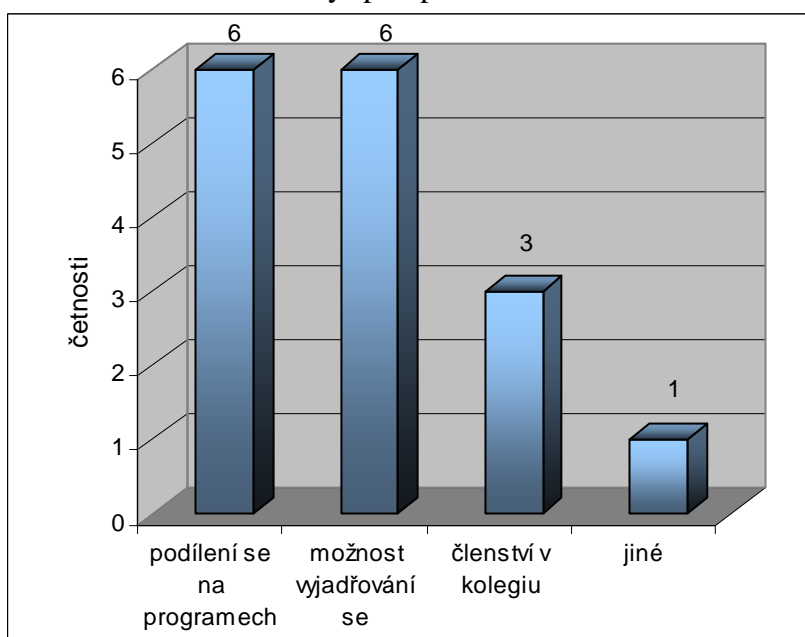
Je velmi potěšující, že drtivá většina respondentů uvedla jako způsob nejlepšího podávání informací o programech „e-mail“, neboť způsob komunikace v současné době lektorské oddělení vykonává s názorem, že jde o velmi efektivní způsob předávání informací. Tento postoj dle uvedených výsledků zastává i většina pedagogů. Je velmi žádoucí, aby na otázku komunikace měli obě strany stejný názor. Jak ukázala otázka číslo 18, je jen nutno tento způsob komunikace zdokonalit. Respondenti též vyjádřili přání sdělovat informace osobním sdělením. Z tohoto výsledku by mělo oddělení vyvodit závěry v podobě zaznamenávání si jmen těch pedagogů, kteří by uvítali osobní kontakt. Není možné, aby lektoři navštěvovali školy osobně, je však možné tyto návštěvy nahradit telefonickým sdělením informací o připravovaných programech směrem ke konkrétním pedagogům. Otázky číslo 18 a 19 daly lektorům cenné podněty ke zkvalitnění komunikace mezi muzeem a školou.

20. Otázka číslo dvacet se tázala, zda by pedagogové uvítali **užší spolupráci s muzeem**.

Graf č. 20 Zájem o spolupráci

Graf č. 21 Druhy spolupráce

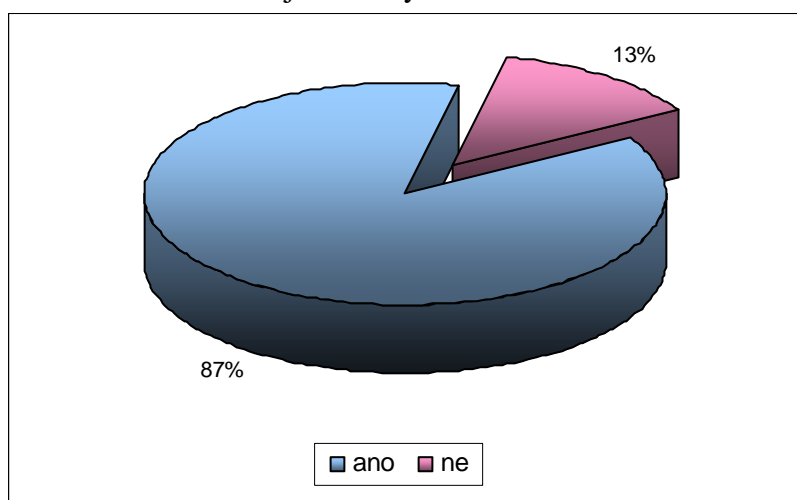

V této otázce se větší procentu pedagogů vyjádřilo, že by uvítalo užší spolupráci s muzeem. o jaké druhy spolupráce by šlo ukazuje graf č. 21. U položky jiná odpověď pak byl napsán následující komentář: „*třeba př: teď na výstavu zkamenělin naši žáci tvořili zkameněliny z hlíny, dílka jsou na výstavě vystavená – tato spolupráce a hlavně možnost spolupráce se mi zdá jako dobrý nápad, i děcka vidí, že to jejich úsilí k něčemu je*“. Pedagog chtěl dle mého názoru tímto příspěvkem ukázat na typ spolupráce ve formě větší zainteresovanosti škol do výstav. Relativně vysoké číslo, ukazující na výsledky respondentů, vyjadřující se k nezájmu o spolupráci není pro muzeum příznivé. Snahou muzea je, aby bylo v očích pe-

dagogů institucí otevřenou, ochotnou ke spolupráci a podpoře rozvoje na stejném poli jako škola - na poli vzdělávacím. Cílem lektorského oddělení je spolupracovat se školami v co nejširším měřítku. Je proto velmi kladným výsledkem, že většina pedagogů o tuto spolupráci s muzeem stojí. Pedagogové totiž mohou spolupracovat s nejrůznějšími institucemi a spolupráce s nimi si někdy vyžaduje pro pedagogy drahocenný čas a zanícenost. Je proto nutné volit, se kterou institucí se pedagog rozhodne spolupracovat. Je jen potěšující, když se mezi takové instituce zařadí i muzeum. V odpovědích se několikrát objevila ochota být členem v „kolegiu pro spolupráci muzea se školou“. Tato skutečnost je velmi překvapující.

21. Otázka dvacátá první zjišťovala, zda pedagogové pracují s dětmi ve škole **formou projektového vyučování**.

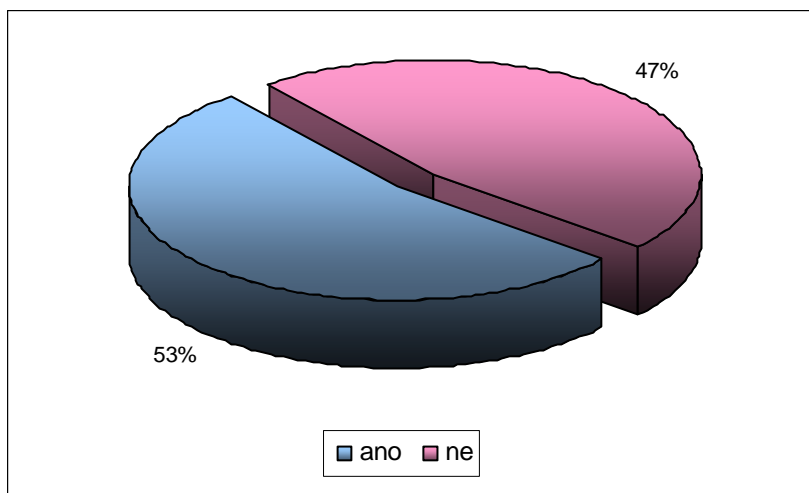
Graf č. 22 Projektové vyučování

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, do jaké míry pedagogové využívají projektové vyučování. Výsledky ukazují velmi příznivá zjištění. Drtivá většina učitelů projektovým vyučováním s dětmi pracuje. Jak jsem již uvedla v teoretické části, projektové vyučování je velmi dobrým prostředkem pro spolupráci muzea a školy, neboť svou podstatou doslova nabízí spolupráci obou institucí.

22. Otázka dvacátá druhá se tázala, zda by pedagogy zajímalo **vytvořit vlastní třídní vzdělávací program, propojený s muzejní nabídkou a programy v muzeu.**

Graf č. 23 Třídní vzdělávací program

Tímto dotazem jsem chtěla zjistit, do jaké míry by pedagogy oslovila nabídka spolupráce muzea na vytvoření programu s tematikou, o kterou by měli pedagogové zájem. Nešlo by o formu projektu, ale jednorázového programu, jehož téma by navrhl sám vyučující. Jak je patrné z grafu, výsledky vyhodnocení této otázky byly velmi vyrovnané.

23. Otázka dvacátá třetí zjišťovala **témata či oblast, o které by měli pedagogové zájem.**

Otázku číslo 23 měli pedagogové vyplňovat, pokud vybrali odpověď „Ano“ u předcházející otázky. Zde se mohli respondenti vyjádřit, které oblasti by uvítali ve vytvoření takového programu. Mezi odpověďmi zazněla následující témata:

„*Starověk, středověk, regionální dějiny – např. způsob života*“.

„*Témata, která se týkají výuky (Př, Čj, Vv)*“.

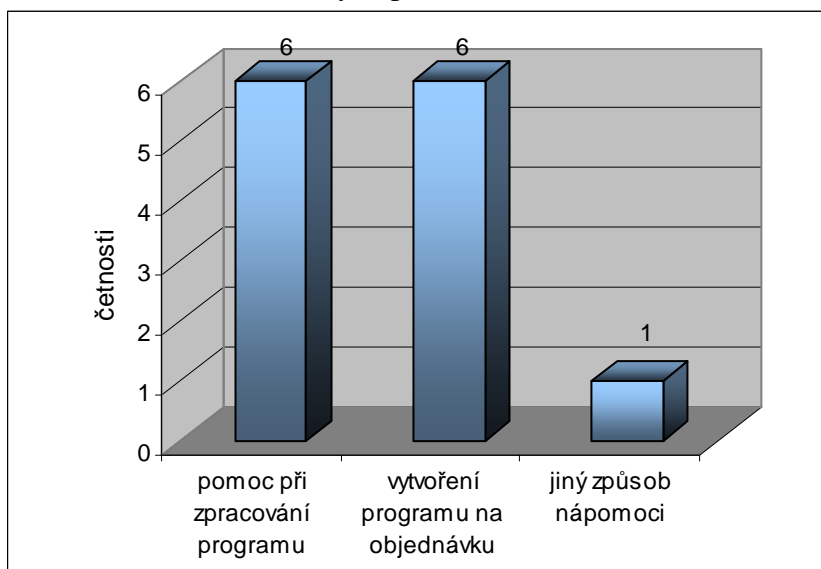
„*Historicko-zeměpisné informace*“.

„*Zatím nevím, je to nová možnost*“.

Jak ukazují odpovědi respondentů, témata jsou velmi rozmanitá a zaujala jak pedagogy humanitních, tak přírodovědných odborů.

24. Otázkou dvacátou čtvrtou jsem se pokoušela zjistit, jakým způsobem by mohlo být v myšlence vytvoření vlastního třídního vzdělávacího programu pedagogům **nápomocno lektorské oddělení**.

Graf č. 24 Druhy nápomoci

Z grafu je patrné, že pedagogové, kteří by uvítali vytvoření vlastního třídního vzdělávacího programu, mají zájem o pomoc především v oblastech „aktivní pomoci při zpracování programu“ a „vytvoření programu na objednávku dle návrhu vyučujícího“. Množství takových pedagogů je nemalé. V současné době nabízí oddělení možnost vytvoření projektů „šitých na míru“, tedy vytvoření programu na objednávku dle návrhu vyučujícího. Zájem o „aktivní pomoc při zpracování programu“ je též mezi učiteli dle mého názoru značný. Lektorské oddělení by proto mělo přijít s nabídkou spolupráce a v této oblasti být také nápomocno. Zastavila bych se krátkým komentářem u položky „vytvořit podmínky pro vaši práci v muzeu“. Tato položka nebyla vybrána ani jedním respondentem. Toto dle mého názoru svědčí opět o tom, že pro pedagogy není v mnohých případech snadné pracovat s žáky mimo budovu školy a pokud si mohou vybrat, raději volí možnosti, které by mohli realizovat přímo ve škole. Jeden z respondentů zvolil v této otázce prostor k vyjádření k jinému způsobu nápomoci a uvedl zde „*doplnění školní výuky – soutěže, hry, kviz*“. Toto doplnění bych dle charakteru odpovědi zařadila spíše do otázky číslo 23, která zjišťovala témata či oblast, o které by měli pedagogové zájem.

25. Otázka dvacátá pátá byla prostorem pro **názory pedagogů**, na které nebyly položeny dotazy a pedagogové je považovali za dobré nastínit.

Jeden z pedagogů doplnil komentář: „*Rozšířit nabídky výchovně-vzdělávacích programů i pro střední školy*“. (Komentář ke středním školám v otázce číslo 3)

Jeden z příspěvků byl velmi bohatý co do obsahu i nápadů: „*Programy pro rodiče s dětmi, výtvarné soutěže pro návštěvníky (především I. stupeň ZŠ), programy pro školní výlety (např. když přijede Zlín navštívit škola z jiného kraje, jedná se především o období školních výletů, tj. konec šk. roku), fotosoutěže, projekty zaměřené k určitým oblastem RVP.*

- *myslím, že je škoda, že ve Zlíně zcela chybí souhrnně expozice o T. Baťovi a jeho rodině*

- *programy by měly více využívat hravou formu, soutěže.*

- *aktivně zapojit děti (u některých výstav se to podařilo).*

- *vytvořit celodenní akci v muzeu (třeba ke Dni muzeí) – soutěž týmů ze škol (něco na styl Historiády).*

- *při programu vytvořit možnost, aby se děti seznámily třeba s některými památkami, které nejsou běžně k vidění (např. předměty z depozitáře, listiny, třeba i kopie, možnost vyrobit pečeť atd. Taková možnost byla jen při výstavě o Zlínu. Samozřejmě náročnost úkolů by se odvíjela od věku dětí).*

- *k některému programu zajistit pamětníka atd.*

- *muzeum by mohlo zpracovat program např. Středověký Zlín a pak vydat na DVD. Slovác-ké muzeum v UH tak zpracovalo Velkou Moravu. Je to v podstatě prezentace v Power pointu.*

- *na konferenci Muzeum a škola poslední den proběhl projekt „Vztah k místu, kde žiji“. Ve škole už nemám čas ani sílu, abych se tomuto věnovala (snad někdy v budoucnu), ale mohlo by takový podobný projekt nabídnout muzeum.*

- *do programu zahrnout přímo práci s dokumenty (tady by asi byla nutná spolupráce s archivem).*

Všechny moje návrhy možná narazí na problémy, které všichni dobře známe – finance, prostory, čas atd. Možná je to nerealizovatelné ve zlínských podmínkách. Ale třeba alespoň něco by se dalo zakomponovat do připravovaných akcí.“ Jak pedagog uvedl, z nejrůznějších důvodů není vždy možné realizovat všechny nápady tak, jak by si oddělení přálo. Impulzy a návrhy pedagogů jsou však pro oddělení ukazatelem toho, co školy od muzea očekávají. Do jaké míry se muzeum a jeho oddělení těchto nápadů zhostí, záleží už

na samotné instituci, a to nejen na osobách, kteří programy vytvářejí a realizují, ale také podmínkách, které jsou nutné k jejich naplnění – v podpoře vedení a zřizovatele instituce, prostorovém vybavení a v neposlední řadě také na financích.

„Rozšířit nabídky výchovně-vzdělávacích programů i pro střední školy“. O tom jsem již hovořila v otázce č. 3.

Zbývající komentáře využili pedagogové ke sdělení pocitů či poděkování:

„Velmi dobrá spolupráce, ochota a vstřícnost. Práce lektorů na 100%.“

„Velká pomoc učitelům.“

„Jen bych chtěla poděkovat za hezky vytvořený výukový program o vývoji života na Zemi. Takových programů, zaměřených na přírodopis, biologii bych velmi ráda uvítala a určitě bych je v mé výuce využívala.“

8 ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

8.1 Spokojenost s nabídkou výchovně-vzdělávacích programů

Z výzkumu vyplývá, že nabídka lektorského oddělení muzea vyhovuje především učitelům základní školy. Více jsou s ní spokojeni vyučující humanitních předmětů a navštěvují i muzeem častěji. A to i přesto, že je nabídka programů humanitním i přírodovědným zaměřením poměrně vyrovnaná.

Vzhledem k tomu, že se mezi respondenty nevyskytoval ani v jenom případě pedagog mateřské školy a jen jeden zástupce škol střední odborné, dává tato skutečnost lektorskému oddělení apel na to, aby se do budoucna více zaměřilo na zjišťování potřeb těchto škol. Na základě jejich požadavků pak připravovat pro tyto cílové skupiny lektorské programy a následně je oslovovat s jejich nabídkou.

K získání přízně středních škol i středních odborných škol by mělo lektorské oddělení oslovit tyto typy škol s nabídkou „vytvoření programu na objednávku dle návrhu vyučujícího“, které mohou svým charakterem úzkého zaměření oslovit pedagogy těchto typů škol.

8.2 Informovanost a propagace

Jak ukázal výzkum, mezi muzeem a školami funguje dobrá propagace programů prostřednictvím internetu. Je však nutné zaměřit se na lepší cesty propagace nabídky konkrétním učitelům. Na tomto bodě lektorské oddělení v současné době pracuje, když se snaží postupně shromažďovat adresy vyučujících, kteří navštívili muzeum a vyslovili se pro zaslání nabídky do svých osobních schránek. Myslím tedy, že je jen otázkou času, kdy se síť informovaných učitelů rozšíří do takové míry, že budeme moci říci, že jsou učitelé dobře informováni o činnosti a připravovaných programech.

Výsledky také ukázaly, že funguje ten způsob propagace, kdy se učitelé o vzdělávací činnosti muzea dovídají od známých či jiných učitelů. V této souvislosti by se mělo lektorské oddělení více snažit o navazování kontaktů s novými učiteli, kteří do muzea s dětmi přišli a žádat je o rozšiřování informací o programech mezi kolegy. Východiskem k dobré propagaci může také být informovanost o programech, kdy mohou být učitelům či ředitelům zasílány informace o programech s výraznou připomínkou, že aktuální informace mohou nacházet na webové stránce muzea. Tento způsob již probíhá, ale je důležité na tuto webo-

vou stránku opakovaně upozorňovat. Důležité také je, aby lektorské oddělení zasílalo tuto nabídku programů především na začátku školního roku, v době, kdy se tvoří plány na nový školní rok. To proto, aby pedagogové mohli vybrané programy z nabídky muzea do těchto svých plánů včas zařadit.

Dále bych doporučovala zaznamenávání si jmen učitelů, kteří jsou nakloněni sdělování informací o programech osobním sdělením. Jen ve výjimečných případech je možné, aby jeden z lektorů navštěvoval školy osobně, toto osobní sdělení tedy případně nahradit telefonickým kontaktem.

Pro propagaci programů by mělo velký smysl pořádání komentovaných prohlídek pro učitele v odpoledních hodinách. Prostřednictvím nich by byli učitelé seznámeni s podobou aktuálních programů, které oddělení nabízí.

8.3 Představy pedagogů o výchovně-vzdělávacích programech

Výchovně-vzdělávací programy mě měly mít interaktivní charakter a dávat prostor k nejrůznějším metodám práce. Do programů by měly být zařazeny praktické činnosti dětí, ale je zároveň žádoucí, aby byl program pro děti zdrojem informací. Doporučila bych lektorskému oddělení pokračovat v délce výchovně-vzdělávacích programů s časovým intervalem od 60 do 90 minut.

Vzhledem k tomu, že v žebříčku spokojenosti s lektory získaly poslední místo použité metody v programech, mělo by se lektorské oddělení zaměřit na zdokonalení aplikovaných metod a využití jejich většího spektra. Použití metod velmi úzce souvisí s podmínkami pro vzdělávání v muzeu (prostor, materiálové vybavení atd). V současné době získaly lektorky v prostorách muzea novou místnost, která by měla sloužit výhradně pro práci s dětmi. Tato skutečnost umožní využívat v programech širší škálu metod.

8.4 Kvalita výchovně-vzdělávacích programů

Respondenti hodnotili velmi kladně dojmy z absolvovaných programů, přínosnost pro děti i výuku. Můžeme tedy říci, že respondenti hodnotili výchovně-vzdělávací programy jako kvalitní. Tyto informace jsou pro edukační činnost lektorského oddělení velmi potěšující. Oddělení by se mělo snažit udržovat tuto kvalitu i nadále.

8.5 Zájem o spolupráci

Lektorské oddělení by mohlo častěji vybízet pedagogy a jejich žáky ke zpětné vazbě, například v podobě například výtvarných prací, které pak mohou být v rámci stávající výstavy vystaveny. Podobné aktivity se již uskutečňují, bylo by dobré je více rozvinout. Větší aktivita v tomto směru by jistě byla velmi přínosná jak pro školy, tak pro muzeum.

Některé školy by mohlo lektorské oddělení aktivně zapojovat do připravovaných akcí.

Na základě ohlasů respondentů i ohlasů z výstavy „Zlín mýtický historický“ bych doporučovala zařadit do nabídky program k dějinám Zlína pro různé ročníky (od období středověku až po 20. století). Takový regionální program by především zlínské školy jistě uvítaly, neboť by vyšel vstříc učivu vlastivědy a dějepisu jednotlivých ročníků. Zlínské muzeum a školy by tak mohly najít cestu k intenzivnější spolupráci prostřednictvím dlouhodobého projektu s pracovním názvem „Poznávej Zlín v muzeu“.

Lektorskému oddělení bych doporučila sledovat zájem pedagogů o členství v kolegiu pro spolupráci muzea a školy. Do budoucna by se toto kolegium mohlo rozšiřovat o více členů, kteří by měli o tuto formu spolupráce zájem.

Na základě zjištění, že většina pedagogů pracuje ve škole formou projektového vyučování, bych lektorskému oddělení doporučila více se angažovat v oslovování škol s nabídkou projektu. Jak ukázal výzkum, zájem o tuto formu spolupráce byl mezi učiteli nemalý.

Vzhledem k tomu, že se značné procento pedagogů vyjádřilo ke spolupráci, celkově lze říci, že pedagogové o spolupráci s muzeem zájem mají. Musím zde však podotknout, že představy o konkrétní spolupráci s muzeem většina z nich nemá. V plánech oddělení by měla být snaha hledat cesty k rozvíjení a rozšiřování spolupráce do budoucna.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo zhodnotit činnost lektorského oddělení Muzea jihovýchodní Moravy z pohledu pedagogů. Po prostudování odborné literatury byla zpracována teoretická část práce, která se snažila o pojednání problematiky edukační činnosti v muzeích. Na obecné informace z oblasti vzdělávání v muzeích navazovalo pojednání o historii i stávající činnosti lektorského oddělení Muzea jihovýchodní Moravy.

Pro praktickou část byly na základě poznatků z odborné literatury a zkušeností lektorského oddělení muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně vytvořeny výzkumné otázky, vycházející z výzkumného problému práce.

Na základě zpracování dotazníkového šetření a jeho vyhodnocení byly předloženy závěry, které zhodnotily edukační činnost lektorského oddělení. Na jejich základě poté byla podána odpovídající doporučení pro zkvalitnění této edukační činnosti.

Výzkum ukázal, že pedagogové stojí o možnost vyjádřit se k činnosti lektorského oddělení. Jejich postoje a názory jsou zpětnou vazbou na stávající činnost oddělení, prostředkem a inspirací k zkvalitnění jeho práce i k oboustranné spolupráci muzea se školami. Z tohoto důvodu je pro lektorské oddělení důležité a žádoucí, aby v zjišťování informací a názorů pedagogů týkajících se jeho edukační činnosti nadále pokračovalo.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BRABCOVÁ, A. *Brána muzea otevřená*. Náchod: Open society found, JUKO, 2003. ISBN 80-86213-28-5.
- [2] BRABCOVÁ, A. Muzeum jako instituce celoživotního vzdělávání. In *Acta musealia Supplementa 2003. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola a zkušenosti z programu Brána muzea otevřená 4. - 5. března 2003*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2003. s. 12-15. ISBN 0862-8548.
- [3] BRABCOVÁ, A. Vzdělávání v muzeu jako veřejná kulturní služba. In *Acta musealia Supplementa 2007/1. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola Zlín. 20. - 21. března 2007*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2007. s. 30-32. ISBN 978-80-87130-01-8.
- [4] ČINČOVÁ, Y. Výzkumný projekt Jak trávili volný čas naši prarodiče. In *Acta musealia Supplementa 2007/1. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola Zlín. 20. - 21. března 2007*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2007. s. 90-91. ISBN 978-80-87130-01-8.
- [5] DRAHOTUŠSKÁ, S. *Muzejní lektoři a jejich spolupráce s dětským návštěvníkem*. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, 2008. 77 s. Bakalářská práce. Vedoucí práce: Mgr. Lucie Jagošová, DiS.
- [6] *Děti, mládež, ...a muzea? II.: Sborník příspěvků ze stejnojmenné konference uspořádané v Moravském zemském muzeu ve dnech 3. - 5. 1999*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2000. ISBN 80-7028-156-1.
- [7] *Děti, mládež, ...a muzea? III.: Sborník příspěvků ze stejnojmenné konference uspořádané v Moravském zemském muzeu ve dnech 28. - 29. ledna 2003*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2003. ISBN 80-7028-205-3.
- [8] FIALOVÁ, D., STEHLÍK, M. Role muzeí ve výukovém procesu – výsledky výzkumu práce muzeí s dětmi a mládeží. In *Acta musealia Supplementa 2005/3. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola aneb Nebojte se muzea. 8. - 9. března 2005*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2005. s. 10-17. ISBN 0862-8548.

- [9] GAVORA, P. *Výzkumné metody v pedagogice*. 1. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského, 1996. ISBN 80-223-1005-0.
- [10] HAVLŮJOVÁ, H. Zlínská konference muzejních a galerijních pedagogů 2009. In *Acta musealia Supplementa 2009/3. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola aneb Jít si naproti. 18. - 19. března 2009*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2009. s. 5-7. ISBN 978-80-87130-08-7.
- [11] HRADILOVÁ, P. Pojďte s námi objevovat starý Zlín. In *Acta musealia Supplementa 2007/1. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola Zlín. 20. - 21. března 2007*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2007. s. 81-82. ISBN 978-80-87130-01-8.
- [12] JAGOŠOVÁ, L. Kdo je muzejní pedagog? In *Acta musealia Supplementa 2009/3. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola aneb Jít si naproti. 18. - 19. března 2009*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2009. s. 17-23. ISBN 978-80-87130-08-7.
- [13] JŮVA, V. *Dětské muzeum, edukační fenomén pro 21. století*. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-090-5.
- [14] KÁČEROVÁ, E. *Postoje žáků a učitelů hodonínských základních škol k místnímu muzeu*. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, 2007. 136 s. Bakalářská práce. Vedoucí práce: Mgr. Irena Chovančíková.
- [15] MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Cesty pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-078-6.
- [16] MRÁZKOVÁ, L. JAGOŠOVÁ L. K rozšíření výuky muzejní pedagogiky na muzeologii FF MU. In *Acta musealia Supplementa 2007/1. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola Zlín. 20. - 21. března 2007*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2007. s. 15-22. ISBN 978-80-87130-01-8.
- [17] MÜLLEROVÁ, J. „Zlín v pověstech“. In *Acta musealia Supplementa 2005/3. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola aneb Nebojte se muzea. 8. - 9. března 2005*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2005. s. 36-40. ISBN 0862-8548.

- [18] MÜLLEROVÁ, J. Projektové vyučování jako jedna z možností propojení práce školy a muzea. In *Acta musealia Supplementa 2003. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola a zkušenosti z programu Brána muzea otevřená 4 - 5. března 2003*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2003. s. 41. ISBN 0862-8548.
- [19] OCHRUMČÁKOVÁ, I. Práce s dětmi a mládeží v Podhoráckém muzeu v Předklášteří. In *Acta musealia Supplementa 2005/3. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola aneb Nebojte se muzea. 8. - 9. března 2005*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2005. s. 36-40. ISBN 0862-8548.
- [20] PASTOROVÁ, M. Možnosti provázání programů muzeí a galerií se školními vzdělávacími programy. Konference Muzeum a škola 2007. In *Acta musealia Supplementa 2007/1. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola Zlín. 20. - 21. března 2007*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2007. s. 23-29. ISBN 978-80-87130-01-8.
- [21] PAVLIŠTÍK, K., PAVLIŠTÍKOVÁ, M.. Spolupráce Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně se školami – historie a současnost. In *Acta musealia Supplementa 2003. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola a zkušenosti z programu Brána muzea otevřená 4. - 5. března 2003*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2003. s. 49 - 53. ISSN 0862-8548.
- [22] PAVLIŠTÍKOVÁ, M. Krasohled ve zlínském muzeu. In *Acta musealia Supplementa 2007/1. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola Zlín. 20. - 21. března 2007*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2007. s. 83-89. ISBN 978-80-87130-01-8.
- [23] PAVLIŠTÍKOVÁ, M., PETRÁKOVÁ, B. Konference Muzeum a škola 2005 ve Zlíně aneb Nebojte se muzea. In *Acta musealia Supplementa 2005/3. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola aneb Nebojte se muzea. 8. - 9. března 2005*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2005. s. 5-6. ISBN 0862-8548.
- [24] PETRÁKOVÁ, B. Konference Muzeum a škola 2007. In *Acta musealia Supplementa 2007/1. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola Zlín. 20. - 21. března 2007*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2007. s. 5-7. ISBN 978-80-87130-01-8.

- [25] PETRÁKOVÁ, B. Dílny na konferenci Muzeum a škola. In *Acta musealia Supplementa 2009/3. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola aneb Jít si naproti. 18. - 19. března 2009*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2009. s. 8-13. ISBN 978-80-87130-08-7.
- [26] PLÁNKA, I. Přivítání ředitele MJVM ve Zlíně, příspěvkové organizaci, Ivana Plánky na konferenci Muzeum a škola ve Zlíně, 4. března 2003. In *Acta musealia Supplementa 2003. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola a zkušenosti z programu Brána muzea otevřená 4 - 5. března 2003*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2003. s. 4. ISBN 0862-8548.
- [27] PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-772-8.
- [28] PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Potrál, 1997. ISBN 80-7178-170-3.
- [29] SLEZÁČKOVÁ, J. Tvorba pracovních listů – spolupráce muzeí a škol. In *Acta musealia Supplementa 2003. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola a zkušenosti z programu Brána muzea otevřená 4. - 5. března 2003*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2003. s. 36 - 37. ISSN 0862-8548.
- [30] STUHLÍKOVÁ, A. Profesní profil muzejního a galerijního pedagoga v České republice v roce 2008 z hlediska pohlaví, věku, vzdělávání a pracovního zařazení. In *Acta musealia Supplementa 2009/3. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola aneb Jít si naproti. 18. - 19. března 2009*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2009. s. 24-27. ISBN 978-80-87130-08-7.
- [31] SVATOŇOVÁ, J. *Edukační specifika muzea a školy a možnosti jejich vzájemné spolupráce*. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, 2008. Diplomová práce. Vedoucí práce Mgr. Lucie Jagošová, DiS.
- [32] ŠOBÁŇOVÁ, P. *Škola muzejní pedagogiky 1. Poznámky k partnerství výtvarné a muzejní pedagogiky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. ISBN 978-20-244-18667.
- [33] VEDROVÁ, D. *Spolupráce města Brna se školami*. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, 2009. 48 s. Diplomová bakalářská práce. Vedoucí práce: Doc. PhDr. Vladimír Jůva, CSc.

- [34] VÝZKUMNÝ ÚSTAV PEDAGOGICKÝ V PRAZE. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením*. Praha: TAURIS, 2005. ISBN 80-87000-02-1.
- [35] ŽALMAN, J. Obecné problémy práce muzeí s dětmi a mládeží. In *Acta musealia Suplementa 2003. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola a zkušenosti z programu Brána muzea otevřená 4. - 5. března*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2003. s. 5-8. ISBN 0862-8548.
- [36] ŽALMAN, J. Je muzeum vzdělávací institucí? In *Acta musealia Suplementa 2005/3. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola aneb Nebojte se muzea. 8. - 9. března 2005*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 2005. s. 7-9. ISBN 0862-8548.

SEZNAM ZKRATEK A SYMBOLŮ

ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
MJVM	Muzeum jihovýchodní Moravy
RVP	Rámcový vzdělávací program
ŠVP	Školní vzdělávací program
UTB	Univerzita Tomáše Bati

SEZNAM OBRÁZKŮ

Graf č. 1	Pohlaví	45
Graf č. 2	Věková kategorie	45
Graf č. 3	Typ školy	46
Graf č. 4	Zaměření předmětů	47
Graf č. 5	Druhy informačních zdrojů	48
Graf č. 6	Frekvence návštěv	49
Graf č. 7	Návštěva muzea před programem	49
Graf č. 8	Následná práce s programem	50
Graf č. 9	Délka programu	51
Graf č. 10	Metody programu	52
Graf č. 11	Dostatečnost nabídky programů	53
Graf č. 12	Omezení v návštěvě muzea	54
Graf č. 13	Druhy omezení	54
Graf č. 14	Dojmy z programů	55
Graf č. 15	Přínosnost programů pro výuku	56
Graf č. 16	Přínosnost programů pro děti	56
Graf č. 17	Spokojenost s lektory	57
Graf č. 18	Dostupnost informací	58
Graf č. 19	Způsoby podávání informací	59
Graf č. 20	Zájem o spolupráci	60
Graf č. 21	Druhy spolupráce	60
Graf č. 22	Projektové vyučování	61
Graf č. 23	Třídní vzdělávací program	62
Graf č. 24	Druhy nápomoci	63

SEZNAM PŘÍLOH

- P I** Dotazník
- P II** Nabídka lektorských programů 2009/2010
- P III** Fotografie z lektorských programů

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

1. Jaké je Vaše pohlaví?

- a) muž
- b) žena

2. Do jaké věkové kategorie se řadíte?

- a) méně než 35 let
- b) 36 – 50 let
- c) 51 let a více

3. Na jakém typu škol vyučujete?

- a) základní
- b) střední odborná
- c) gymnázium
- d) jiná.....

4. Jaké předměty vyučujete?

- a) předměty s přírodovědným zaměřením
- b) předměty s humanitním zaměřením
- c) jiná odpověď.....

5. Odkud jste se dověděli o výchovně-vzdělávacích programech Muzea jihovýchodní Moravy pro školy?

- z internetu
- z propagačních materiálů Muzea jihovýchodní Moravy
- od známých, jiných učitelů
- z tisku
- z jiného zdroje (prosím, napište z jakého).....

6. Jak často s žáky zlínské muzeum navštěvujete?

- a) alespoň 1x měsíčně
- b) alespoň 1x za pololetí
- c) alespoň 1x za rok
- d) méně často

7. Navštěvujete expozici muzea, která je vázána na plánovaný výukový program ještě před její návštěvou s žáky?

- a) ano
- b) ne
- c) občas

8. Jakým způsobem dále pracujete s nově nabytými vědomostmi a zážitky z programu?

- a) s nově nabytými zážitky a vědomostmi pracuji s žáky v dalších hodinách
- b) žáci mají za úkol s nově nabytými zážitky a vědomostmi pracovat, ale v čase mimo výuku
- c) s nově nabytými zážitky a vědomostmi dále nepracuji
- d) jiná odpověď.....

9. Uved'te, jak dlouho by podle Vás měl trvat ideální výchovně-vzdělávací program

- a) max. 45 minut
- b) max. 60 minut
- c) max. 90 minut
- d) více než 90 minut

10. Domníváte se, že by měl výchovně-vzdělávací program obsahovat více vzdělávacích prvků formou

- a) výkladu lektora
- b) hry či zapojení žáků

11. V tabulce označte křížkem jak mají být procentuálně zastoupeny jednotlivé složky programu? (celkový součet jednotlivých složek by měl dávat 100 %)

	Výklad	Dialog	Hry	Praktické činnosti	Práce s pracovními listy
5 %					
10 %					
15 %					
20 %					
25 %					
30 %					
35 %					
40 %					
45 %					
50 %					
více než 50 %					

12. Považujete nabídku výchovně-vzdělávacích programů Muzea jihovýchodní Moravy za dostatečnou? (Pokud nezvolíte odpověď a), uveďte tématické oblasti, které byste rád/a viděl/a v naší nabídce.)

- a) dostatečná
- b) jiné tématické oblasti.....

13. Jste nějakým způsobem omezeni v rozhodnutí navštívit s žáky muzeum? Pokud ano, tak v čem?

- a) ne
- b) ano
 - časovými možnostmi rozvrhu
 - množstvím učiva
 - náročností přesunu
 - jiné.....

14. Jaké jsou Vaše osobní dojmy z absolvovaných lektorských programů?

- a) velmi spokojen/a
- b) spíše spokojen/a
- c) spíše nespokojen/a
- d) nespokojen/a

15. Do jaké míry je zúčastnění se lektorského programu přínosné pro výuku?

- a) určitě přínosné
- b) spíše přínosné
- c) spíše nepřínosné
- d) nepřínosné

16. Do jaké míry je zúčastnění se lektorského programu přínosné pro děti?

- a) určitě přínosné
- b) spíše přínosné
- c) spíše nepřínosné
- d) nepřínosné

17. Ohodnot'te prosím Vaši spokojenost s lektory s těchto oblastech

	velmi spokojen/a	spíše spokojen/a	spíše nespokojen/a	nespokojen/a
1. srozumitelnost projevu	☐	☐	☐	☐
2. organizace práce	☐	☐	☐	☐
3. připravenost programu	☐	☐	☐	☐
4. komunikace s dětmi	☐	☐	☐	☐
5. použité metody	☐	☐	☐	☐
6. vystupování	☐	☐	☐	☐
7. celkový dojem	☐	☐	☐	☐

18. Myslíte si, že jsou informace o výchovně-vzdělávacích programech Muzea jihovýchodní Moravy dobře dostupné? (Pokud ne, napište prosím, jak by se dala zabezpečit jejich lepší dostupnost.)

- a) ano
- b) ne.....

19. Jaký způsob podávání informací o výchovně-vzdělávacích programech muzea by se Vám jevil jako nejlepší?

- a) prostřednictvím tištěných letáků
- b) prostřednictvím e-mailu
- c) sdělení osobním kontaktem

20. Uvítali byste užší spolupráci s muzeem? (Pokud ano, napište prosím, o jakou činnost by se jednalo.)

- a) ne
- b) ano
 - podílení se na vytváření programů pro školy
 - možnost vyjadřování se k programům pro školy
 - členství v kolegiu pro spolupráci muzea se školou
- Jiná odpověď.....

21. Pracujete s dětmi ve škole formou projektového vyučování?

- a) ano
- b) ne

22. Zajímalo by Vás vytvořit vlastní školní vzdělávací program, propojený s muzejní nabídkou a programy v muzeu? (Pokud bude Vaše odpověď ano, pokračujte otázkou č. 24, pokud ne, přejděte k otázce č. 26.)

- b) ne
- a) ano

23. O jaké téma nebo oblast byste měl/a zájem?

.....

24. Jakým způsobem by Vám mohlo být nápomocno lektorské oddělení?

- aktivní pomoc při zpracování Vašeho programu
- vytvořit program na objednávku dle Vašeho návrhu
- vytvořit podmínky pro Vaši práci v muzeu
- jiný způsob nápomoci.....

25. Další názory vztahující se k výchovně-vzdělávacím programům pořádaným lektorským oddělením Muzea jihovýchodní Moravy, na které nebyly položeny otázky a Vy je považujete za dobré nastítnit.

.....
.....
.....
.....

NABÍDKA ŠKOLÁM 2009/2010

Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně lektorské oddělení

Soudní 1, 762 57 Zlín, <http://muzeum-zlin.cz>

Programy k výstavám

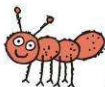
ZLÍNSKÉ OSOBNOSTI

režiséři: Hermína Týrlová, Karel Zeman
cestovatelé: Jiří Hanzelka, Miroslav Zikmund
určeno pro žáky 2. - 5. tříd ZŠ

V expozici Historie zlínského filmového studia je pro děti přichystán program zahrnující pracovní list a krátké filmové ukázky. Jejich prostřednictvím se děti seznámí s oběma režiséry a jejich tvorbou.

V expozici Hanzelky a Zikmunda si děti zahrají na cestovatele a s Tatrou 87 vyjedou po stopách H+Z.

K osobnosti Františka Bartoše probíhá samostatný program „Tenkrát na starodávném venkově aneb jak si děti dříve hrávaly“. Osobnost Františka Bartoše je však možné zařadit mezi výše uvedené osobnosti do jednoho programu.

HRÁTKY S FERDOU MRAVENCEM

určeno pro děti předškolního věku a žáky
1. a 2. ročníku ZŠ (prvouka, výtvarná výchova)

Děti se v expozici o zlínském filmovém studiu na Kudlově hravou formou seznámí s nejzajímavějšími postavkami z animovaných pohádek, které v tomto studiu vznikly. Kromě zhlédnutí filmových ukázek mohou děti v pracovním listu řešit zábavné úkoly výtvarného charakteru.

FILMOVÉ PUTOVÁNÍ S DRÁČETEM

určeno pro žáky 4. - 6. ročníku ZŠ (vlastivěda,
dějepis, občanská výchova)

Žáci se stručně seznámí s historií zlínského filmového studia. V expozici samostatně vyhledávají a řeší zábavné úkoly a hledají odpověď na hádanku „Co musíte určitě mít, abyste mohli natočit film?“

Součástí této expozice je pásmo unikátních krátkých filmů, výběr animovaných pohádek, ale i toho, jak se ve zlínských ateliérech dělaly filmové triky atd. Zaujme všechny věkové kategorie.

JAK ŠLY BOTY DO SVĚTA

Obuvnické muzeum
určeno pro žáky 1. - 5. ročníku ZŠ (prvouka,
vlastivěda, výtvarná výchova)

V pohádkově laděném příběhu se děti seznámí s vývojem ševcovského řemesla a se způsoby obouvání různých národů

světa. Získají rovněž základní informaci o historii firmy Baťa. Žáci nižších ročníků (1. a 2. třída) budou mezi exponáty hledat Popelčiny střevičky nebo holínky kocoura Mikeše, starší mohou prostřednictvím pracovních listů řešit rozličné hádanky, křížovky, osmisměrky a rebusy. V závěru prohlídky namaluje každé dítě model obuvi.

Objednávky na tel. 577 522 225

HRAJEME SI NA CESTOVATELE

určeno pro žáky 5. ročníku ZŠ (vlastivěda)

Prohlídka s doprovodným programem je koncipována v souladu s výukou vlastivědy. Žáci si řešením zábavných úkolů v pracovním listu zopakují poznávání světadílů na mapě, dozvědí se o nich další zajímavosti a seznámí se s dílem významných osobností našeho regionu, cestovatelů Jiřího Hanzelky a Miroslava Zikmunda.

CESTUJEME S INŽENÝRY HANZELKOU A ZIKMUNDEM

určeno pro žáky 8. a 9. ročníku ZŠ (zeměpis)

Vyhledáváním a doplňováním zeměpisných pojmů a řešením jiných zajímavých úkolů v pracovním listu si žáci zopakují a rozšíří své dosavadní geografické znalosti a seznámí se s životním dílem dvou významných osobností našeho regionu.

VIDĚT DALEKO A DOJÍT TAM NENÍ TOTÉŽ

určeno pro studenty středních škol s výukou
zeměpisu (zeměpis, český jazyk a literatura)

Putování po stopách cestovatelů zeměmi, které navštívili. Prostřednictvím autentických ukázek se studenti seznámí se všemi druhy reportáže a mohou se sami o napsání vlastní reportáže pokusit.

TENKRÁT NA STARODÁVNÉM VENKOVĚ ANEB JAK SI DĚTI DŘÍVE HRÁVALY

určeno pro žáky 3. až 5. ročníku ZŠ (český jazyk, čtení a literární výchova, prvouka, vlastivěda)

Děti se seznámí se životem a dílem Františka Bartoše, významného pedagoga, jazykovědce, folkloristy a národopisce. Pracovní list jim přiblíží jeho dětství a jazykové hříčky, kterými se dříve děti bavily.

KDYŽ SE ŘEKNE MUZEUM

určeno pro žáky 4. až 6. tříd (vlastivěda, dějepis)

Žáci se seznámí s muzeem jako institucí, jeho posláním a funkcemi, se vznikem sbírkových fondů, restaurováním a uchováváním sbírkových předmětů. Povídání je doplněno filmovou koláží *Když se řekne muzeum*.

Muzeum luhačovického Zálesí

POKLADY Z BABIČČINY TRUHLY

Určeno pro žáky 2. až 5. tříd (vlastivěda, výtvarná výchova)

V nově vytvořené expozici životního stylu *Známé i neznámé Luhačovice* se děti seznámí s historií lázeňství, s tradiční lidovou kulturou a výtvarným uměním luhačovického Zálesí.

A co se v babiččině truhle ukrývá? K čemu sloužily a jak vypadaly předměty jako např. sůsek, válcací pist, lyžičník? Jak se zdobily koutní hmec, jak se zpracovával len a jak vypadal modrotisk?

Na tyto i jiné otázky najdou děti odpověď pomocí pracovních listů a tím, že se s předměty a artefakty setkají přímo v muzeu.

(pouze ve čtvrtek)

DO LUHAČOVICKÝCH LÁZNÍ S KUFŘÍKEM

určeno pro žáky 1. a 2. stupně ZŠ (vlastivěda a dějepis)

V tomto programu se dozvíte, jaké byly luhačovické lázně před sto lety a co všechno byste museli podniknout, kdybyste se rozhodli vybudovat lázně.

Také Vám odpovíme na otázky: „Jaké věci si před sto lety vezli dámy a pánové do lázní? Proč dámy jezdily do lázní s lodním kufrem, v němž by se dalo přespat?...“

(pouze ve čtvrtek)

Připravované výstavy

Hlavní sál:

Zkaměněliny

4. 2. - 25. 4. 2010

Malý sál:

Slovácko v díle bratří Uprků

11. 2. - 28. 3. 2010

Spojovací chodba:

Výstava fotografií - Rusko

18. 2. - 25. 4. 2010

Objednávky a kontakty

Kancelář lektorského oddělení tel.:

577 004 620

nebo email: objednavky.skoly@seznam.cz

Připravujete školní či třídní projekt (projektový den)?

Chcete využít našich možností a zkušeností? Rádi Vám pomůžeme „ušít program na míru“.

Aktuální informace

www.muzeum-zlin.cz

(odkaz - nabídka školám)

Zámek Zlín

Út - Ne 9.00 - 12.00, 13.00 - 17.00

Vstupné: děti do 6 let 5,- Kč

žáci a studenti 15,- Kč

Obuvnické muzeum Zlín

duben - říjen Út - Ne 10.00 - 12.00, 13.00 - 17.00

listopad, prosinec, únor, březen

Út - Pá 10.00 - 12.00 13.00 - 17.00

leden zavřeno

Vstupné: děti 6 - 15 let 15,- Kč

studenti 20,- Kč

Objednávky na tel. 577 522 225

Muzeum luhačovického Zálesí

Út - Ne 9.00 - 12.00, 13.00 - 17.00

Vstupné: děti a studenti 20,- Kč

Objednávky na tel. 577 132 883

e-mail: muzeum.luhaovice@seznam.cz

Pedagogický doprovod zdarma

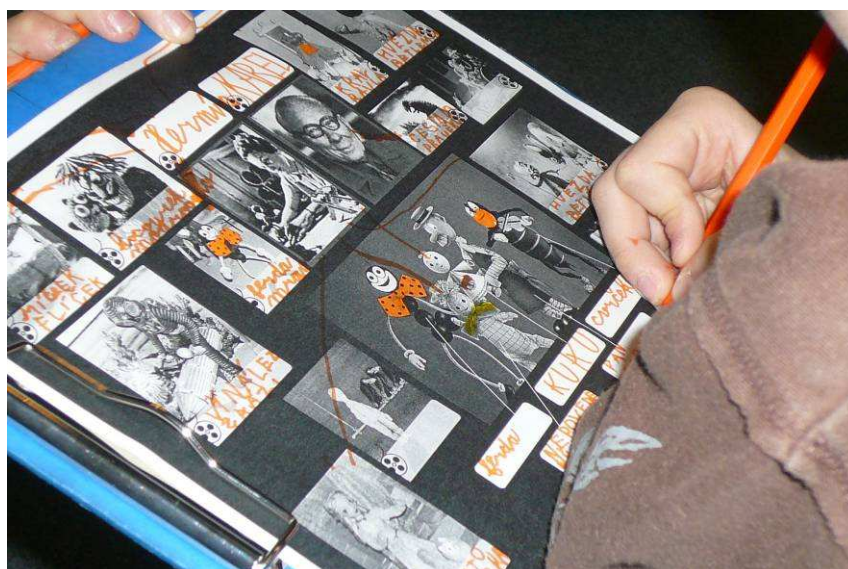
Naše vzdělávací aktivity pro školy podporuje
Kulturní fond města Zlína

PŘÍLOHA P III: FOTOGRAFIE Z LEKTORKÝCH PROGRAMŮ

Zlínské osobnosti

(Hermína Týrlová, Karel Zeman, Jiří Hanzelka a Miroslav Zikmund)

Významné osobnosti české vědy a techniky

Nepál – země tibetské thangky

Zkameněliny

